

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 30.11.2011
COM(2011) 822 окончателен
2011/0387 (COD)

Предложение за

РЕШЕНИЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

относно стратегическата иновационна програма на Европейския институт за иновации и технологии (EIT): приносът на EIT за по-иновативна Европа

(текст от значение за ЕИП)

{SEC(2011) 1433}
{SEC(2011) 1434}

ОБЯСНИТЕЛЕН МЕМОРАНДУМ

1. КОНТЕКСТ НА ПРЕДЛОЖЕНИЕТО

Европейският институт за иновации и технологии (ЕИТ) е създаден с Регламент (ЕО) 294/2008 с цел да допринесе за устойчив икономически растеж и конкурентоспособност чрез засилване на иновационния капацитет на ЕС и на държавите-членки посредством пълното интегриране на триъгълника на знанието. Съгласно разпоредбите на регламента и въз основа на проектопредложение от страна на ЕИТ Комисията трябва да приеме преди края на 2011 г. предложение, което да бъде прието от Европейския парламент и от Съвета, за стратегическата иновационна програма на ЕИТ, която ще определи дългосрочните приоритетни области на института, включително преглед на запланиваните академични, научноизследователски и иновационни дейности за седемгодишен период.

ЕИТ представи на Комисията първия си проект за стратегическа иновационна програма преди 30 юни 2011 г.

2. РЕЗУЛТАТИ ОТ КОНСУЛТАЦИИТЕ СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ОЦЕНКИ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

При изготвянето на предложението бяха взети предвид отговорите, получени при откритата обществена консултация относно ЕИТ, както и резултатите от откритата обществена консултация относно общата стратегическа рамка за финансиране на научните изследвания и иновациите. Изразени бяха мнения от държавите-членки и широк кръг заинтересовани страни от различни стопански отрасли, академичната общност и гражданското общество. Становищата отразяват силна подкрепа за мисията на ЕИТ да насърчава по-широко и по-добро сътрудничество между представителите на висшето образование, предприемачеството, научните изследвания и иновациите. Според отговорилите ЕИТ трябва да играе особена роля в „Хоризонт 2020“ — бъдещата програма на ЕС за научни изследвания и иновации, и да създаде по-тесни връзки с други европейски и национални инициативи. Голяма част от тях изразяват задоволство от начина, по който ЕИТ гарантира участието на предприятията в работата си и призовават института да засили дейностите си за популяризиране на резултатите. Освен това според отговорилите участието на стопанския сектор е от голямо значение за бъдещия успех на ЕИТ. Поради това наличието на гъвкавост, ясни правила и безспорна възвращаемост на вложените средства са основни предпоставки за привличането на участие от частния сектор.

Предложението е съобразено също така с доклада за направената външна оценка, според който концепцията за интегриране на триъгълника на знанието и темите, около които е организиран ЕИТ, се считат за много уместни. Разработеният от ЕИТ модел, в основата на който са залегнали интегрирани мрежи от центрове за съвместно ползване, се радва на голяма подкрепа. Отговорилите категорично и единодушно подчертават, че стойностният принос на общностите на знание и иновации (ОЗИ) е ролята им на катализатор за извличането на допълнителна стойност от дейности, които отделните членове вече изпълняват в по-разпокъсан вид.

3. ПРАВНИ ЕЛЕМЕНТИ НА ПРЕДЛОЖЕНИЕТО

Предложението се основава на член 173, параграф 3 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС). То е изготвено въз основа на разпоредбите, формулирани в Регламента за създаване на ЕИТ, и допълва предложенията, включени в пакета „Хоризонт 2020“.

4. ОТРАЖЕНИЕ ВЪРХУ БЮДЖЕТА

В законодателната финансова обосновка, приложена към предложението за изменение на регламента за създаване на ЕИТ, е посочено отражението върху бюджета, както и върху човешките и административните ресурси.

Предложение за

РЕШЕНИЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

относно стратегическата иновационна програма на Европейския институт за иновации и технологии (ЕИТ): приносът на ЕИТ за по-иновативна Европа

(текст от значение за ЕИП)

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), и по-специално член 173, параграф 3 от него,

като взеха предвид Регламент (ЕО) № 294/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2008 г. за създаване на Европейски институт за иновации и технологии¹,

като взеха предвид предложението на Европейската комисия,

след предаване на проекта на законодателния акт на националните парламенти,

като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет²,

в съответствие с обикновената законодателна процедура,

като имат предвид, че:

- (1) В Регламент (ЕО) № 294/2008 от Комисията се изисква да представи предложение за първата стратегическа иновационна програма (наричана по-долу „СИП“) въз основа на проект, представен от Европейския институт за иновации и технологии.
- (2) СИП следва да определи дългосрочните приоритетни области на Европейския институт за иновации и технологии („ЕИТ“) и да включи оценка на икономическото му въздействие и способността му да генерира най-висока добавена стойност в областта на иновациите. СИП следва да вземе под внимание резултатите от наблюдението и оценката на ЕИТ.
- (3) Първата СИП следва да включва подробни спецификации и задание за работата на ЕИТ, условията и реда за сътрудничество между управителния съвет и

¹ ОВ L 97, 9.4.2008 г., стр. 1.

² ОВ С , г., стр. .

общностите на знание и иновации (наричани по-долу „ОЗИ“) и условията и реда за финансиране на ОЗИ,

ПРИЕХА НАСТОЯЩОТО РЕШЕНИЕ:

Член 1

Стратегическата иновационна програма на Европейския институт за иновации и технологии, посочена в приложението, се приема.

Член 2

Настоящото решение влиза в сила на двадесетия ден след публикуването му в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Съставено в Брюксел на [...] година.

За Европейския парламент
Председател

За Съвета
Председател

ПРИЛОЖЕНИЕ
СТРАТЕГИЧЕСКА ИНОВАЦИОННА ПРОГРАМА НА ЕИТ

1. ЕВРОПЕЙСКИЯТ ИНСТИТУТ ЗА ИНОВАЦИИ И ТЕХНОЛОГИИ: АКТИВЕН УЧАСТНИК В ОБЛАСТТА НА ИНОВАЦИИТЕ В ЕС

В стратегическата иновационна програма (СИП) се набелязват приоритетите на Европейския институт за иновации и технологии (ЕИТ) за периода 2014 — 2020 г., както и условията и реда за работата му. Поради това програмата е ключовият инструмент, с който създателите на европейските политики задават стратегическата насоченост на ЕИТ, като същевременно институтът разполага с достатъчно свобода да определи начините и средствата за постигане на набелязаните цели.

СИП е резултат от задълбочен процес, който имаше за цел да направи преглед на натрупания до момента опит от ЕИТ и изцяло да отрази конюнктурата в сферата на иновациите в Европа. Програмата е основана на първия проект за СИП, изготвен от управителния съвет на ЕИТ и представен на Европейската комисия на 15 юни 2011 г. в съответствие с изискванията на Регламента за ЕИТ. Тя отчита също така резултатите от независимата оценка на първоначалния период от дейността на ЕИТ, както и проведените консултации, до които достъп имаха всички настоящи или потенциални участници в работата на ЕИТ, в това число предприятия, висши учебни заведения и научноизследователски организации, както и национални и регионални органи.

1.1. ЕИТ: справяне с обществените предизвикателства чрез иновации в триъгълника на знанието

В динамично променящия се свят пътят на Европа към бъдещето разчита на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. За основни движещи сили за постигането на тази цел, както и за да продължи Европа да бъде конкурентоспособна в световната икономика на знанието, бяха признати „триъгълникът на знанието“, обединяващ научните изследвания, образованието и иновациите, и взаимодействието между тях. Европейският съюз предприе съответните стъпки и определи тези области за политически приоритети в своята стратегия „Европа 2020“. Тези приоритети се изпълняват по-специално посредством водещите инициативи „Съюз за иновации“ и „Младежта в движение“, които образуват общата политическа рамка за действията на ЕС в тези области. Те се допълват от водещите инициативи „Интегрирана индустриална политика за ерата на глобализацията“ и „Европа за ефективно използване на ресурсите“. Европейският институт за иновации и технологии ще допринася в пълна степен за достигането на целите, набелязани в тези водещи инициативи.

Основанията за извеждането на научните изследвания, образованието и иновациите на преден план са разбираеми. В контекста на нарастваща конкуренция в световен мащаб и предвид демографското предизвикателство, пред което са изправени държавите-членки, бъдещият икономически растеж и заетостта в Европа все повече ще разчитат на иновационни проби по отношение на продукти, услуги и бизнес модели, както и на способността на Европа да развива, привлича и задържа талантливите кадри. Въпреки че в Европа има отделни примери за успешно внедрени иновации, като цяло държавите-членки на ЕС се изиявяват по-слабо в сравнение със световните лидери в областта на иновациите. Освен това ЕС е изправен пред засилена конкуренция за

привличане на таланти от страна на нови центрове за високи постижения в бързо развиващите се икономики.

Следователно е необходима истинска промяна в нашите системи и образци за иновации. Въпреки че несъмнено са факт на цялата територия на ЕС, високите постижения във висшето образование, научните изследвания и иновациите все още твърде често остават разпокъсани. Европа трябва да преодолее тази липса на стратегическо трансгранично сътрудничество между държави, сектори и дисциплини. Освен това Европа трябва да възприеме истинска предприемаческа култура, която е от решаващо значение, за да може да се използва стойността на научните изследвания и иновациите, за да се създадат нови дружества и за да могат иновациите да намерят реално пазарно приложение в отрасли с висок потенциал за растеж. Необходимо е Европа да насърчава ролята на висшите учебни заведения като двигатели на иновациите, тъй като талантливите личности трябва да притежават нужните умения, знания и нагласи, за да тласкат напред иновациите.

ЕИТ беше създаден именно с тази цел — да допринесе за устойчив икономически растеж и конкурентоспособност чрез засилване на иновационния капацитет на Съюза и на държавите-членки. Чрез пълното интегриране на триъгълника на знанието — висше образование, научни изследвания и иновации — институтът ще допринесе в значителна степен за справяне с обществените предизвикателства, набелязани в „Хоризонт 2020“, и ще създаде необходимите условия за цялостна промяна в механизмите на сътрудничество в сферата на иновациите в ЕС.

За постигането на тази цел ЕИТ съчетава стратегически насоки на равнището на ЕИТ, с подход „отдолу-нагоре“, който се осъществява чрез общностите на знание и иновации (ОЗИ). ОЗИ представляват тясно интегрирани дългосрочни партньорства, които обединяват водещи университети, научноизследователски центрове, малки и големи предприятия и други активни участници в сферата на иновациите около конкретни обществени предизвикателства. Всяка ОЗИ се организира около малък брой взаимосвързани центрове за съвместно ползване, в които партньорите ежедневно работят в тясно сътрудничество, за първи път подчинено в толкова голяма степен на общи стратегически цели. Центровете за съвместно ползване се опират върху съществуващи центрове за високи постижения и ги доразвиват в местни иновационни екосистеми, обвързани в по-широка мрежа от възлови иновационни средища на територията на цяла Европа. В рамките на ЕИТ отделните ОЗИ се ползват със значителна автономия при определянето на вътрешната им организация, състав, програми и методи на работа, което им позволява да изберат най-подходящия подход за реализиране на набелязаните от тях цели. На стратегическо равнище ЕИТ организира процедурата за избор на ОЗИ, координира работата им посредством гъвкава рамка и разпространява техните най-добри модели за управление и финансиране.

Посредством ОЗИ ЕИТ допринася за създаването на по-благоприятна среда за развитие на иновациите, способна да доведе до радикална промяна в начина, по който си сътрудничат висшето образование, научните изследвания и стопанският сектор. Този подход допринася за комплексно справяне с все по-сложните обществени предизвикателства, набелязани в „Хоризонт 2020“, и обединява усилията на отлични специалисти от различни сектори, професионални среди и дисциплини, които иначе може би нямаше да работят заедно, за да намерят с общи усилия на решения на предизвикателството.

Постижения

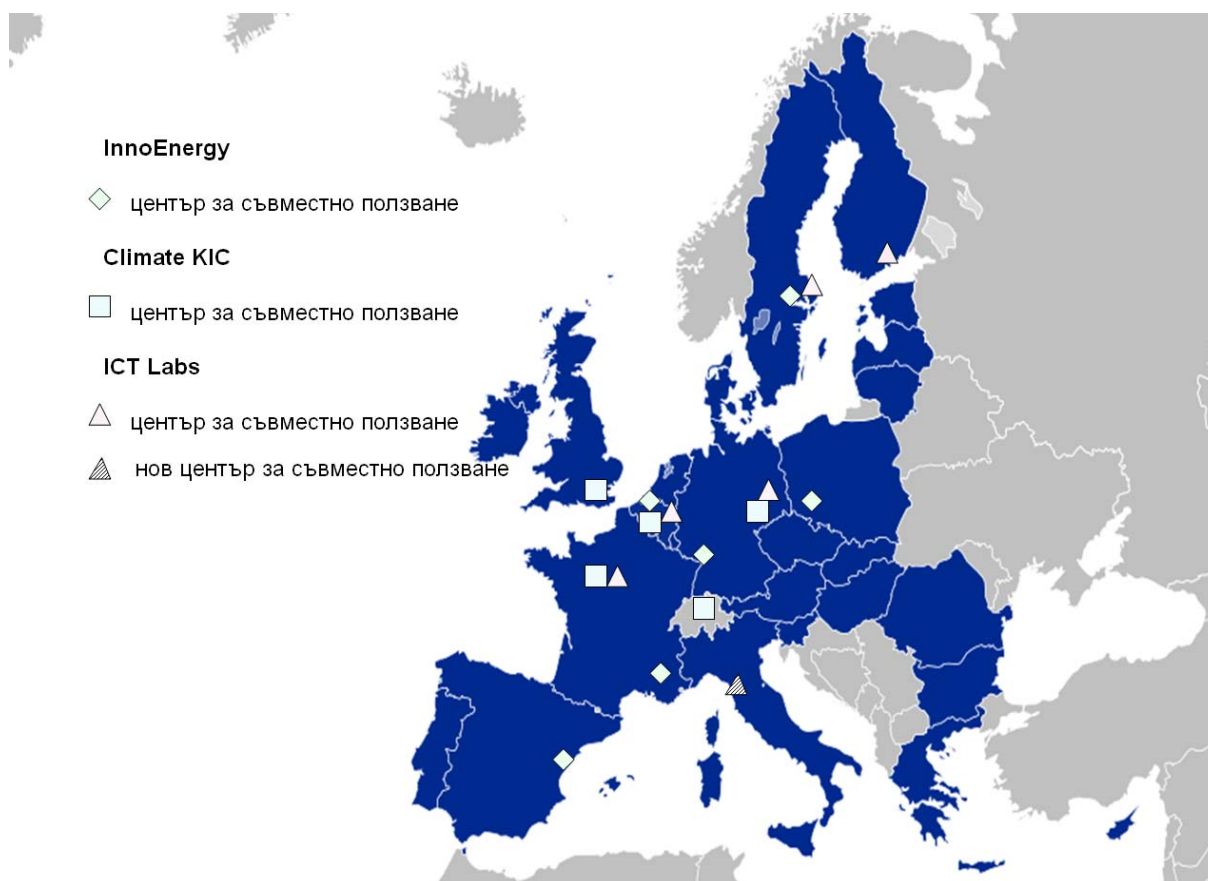
ЕИТ приключи първоначалния етап от развитието си, през който започна да осъществява дейност посредством ОЗИ и изгради своите управителни и изпълнителни органи — управителният съвет и централният офис. ЕИТ успя също така да постигне главната си цел — пълно интегриране на всички етапи в иновационния процес, като обедини висши учебни заведения, научноизследователски организации и предприятия в първите три общности на знание и иновации, създадени през 2010 г. в областите, определени от Съвета и от Европейския парламент като особено важни за бъдещото развитие на Европа: устойчива енергия („KIC InnoEnergy“), адаптиране към изменението на климата и смекчаване на последиците от него („ClimateKIC“) и бъдещо информационно и комуникационно общество („EIT ICT Labs“).

В момента ЕИТ укрепва позициите си на иновативна институция посредством централния си офис в Будапеща. Институтът успя да създаде фондацията на ЕИТ — юридически независима организация, призвана да насърчава и подпомага работата и дейностите на ЕИТ и да повишава общественото му въздействие.

ОЗИ са на път да се превърнат в световен еталон за интегрирани партньорства

Съществуващите в момента три ОЗИ успяха да натрупат критична маса в съответните области, включително балансирано участие на различните представители на триъгълника на знанието. Обединената сила на участващите в ОЗИ партньори — както като брой, така и като влияние в съответните сфери, им дава възможност да се превърнат в световен еталон.

Графика 1: Центрове за съвместно ползване на ОЗИ

При създаването на своите стратегии и управленчески структури ОЗИ приложиха диференцирани подходи, които отразяват различните тематични области. Една от общностите беше създадена като дружество, а другите две са сдружения с нестопанска цел. И трите ОЗИ са организирани приблизително около 30 основни партньори и 5—6 центъра за съвместно ползване, които обикновено се подпомагат от различен брой допълнителни сътруднически партньори, включително малки и средни предприятия (МСП).

Изграждането на ОЗИ като отделни правни субекти, ръководени от генерален директор, определено се откроява от традиционния подход с участието на повече бенефициери. Освен това всички ОЗИ се ръководят от бизнес логика при стратегическото планиране на дейностите си и всички прилагат принципа за съвместно ползване на материално-техническа база: те привличат различни екипи, които работят на едно и също място; служат като централен пункт за обмен на информация за редица дейности на ОЗИ; и съчетават квалификации и умения, придобити в различни области на специализация на паневропейско равнище.

Дейностите на ОЗИ обхващат всички етапи на иновационния процес и наред с другите им задачи включват създаването на магистърски и докторски програми с обозначението на ЕИТ, които съчетават високите научни постижения с изграждане на предприемачески дух, услуги за създаване на собствен бизнес и схеми за мобилност. Тъй като в центъра на първоначалните дейности на ОЗИ бяха развитието на таланта и човешкият потенциал, първите резултати бяха постигнати именно в областта на образованието и предприемачеството, в това число създаването на магистърски и докторски програми. Две ОЗИ са обединили усилията си и си сътрудничат в съвместна магистърска програма в областта на интелигентните мрежи.

През първата година (2010/2011 г.) ОЗИ са постигнали обещаващи резултати:

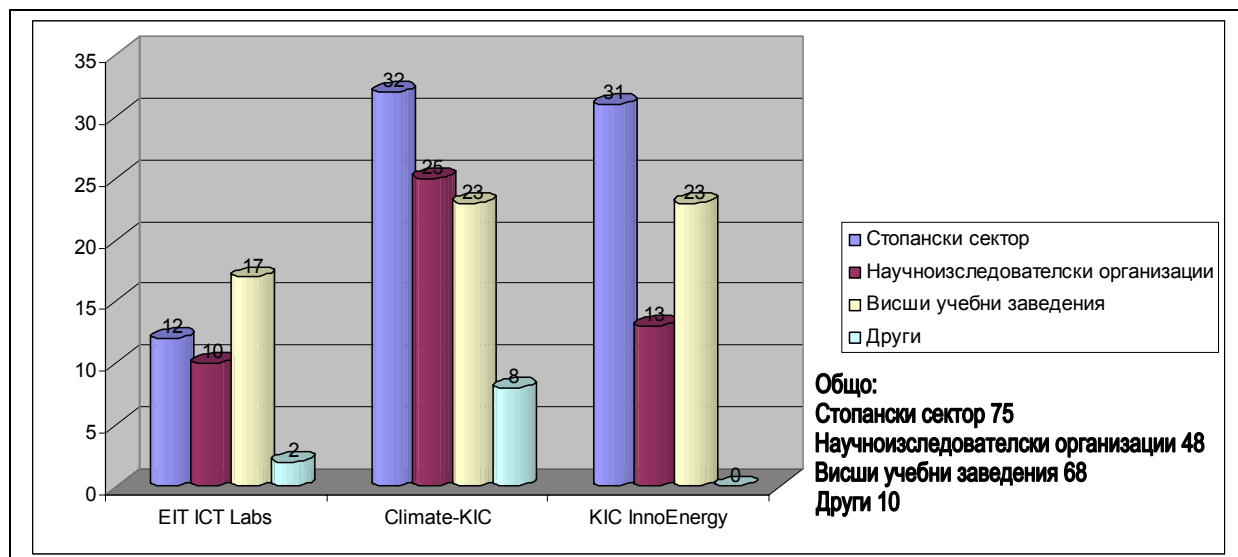
Близо 500 студенти са приключили обучението си в летни курсове, а към момента над 200 са записани в специфични магистърски програми със запазената марка на ОЗИ. При това търсенето от страна на талантиливи хора е голямо: така например за обучение по магистърската програма на „KIC InnoEnergy“ са получени 950 кандидатури, но само 155 студенти са били приети да следват. Студентите, завършили обучения на „ClimateKIC“ през 2010 г. и 2011 г., са сформирали асоциация на дипломираните се студенти с цел да продължат да поддържат дългосрочни контакти с ОЗИ.

Вече са създадени шест нови дружества с начален капитал от награди и отличия или с предоставена от ОЗИ подкрепа. Повече от 50 стартапа дружества в момента преминават през „инкубационен период“. „EIT ICT Labs“ подпомага 18 малки дружества, като им осигурява бизнес наставници.

В рамките на триъгълника на знанието бяха установени връзки на регионално равнище посредством интердисциплинарни програми за професионално развитие, като например разработената от „ClimateKIC“ програма „Пионери в действие“ (Pioneers in practice) — схема за мобилност, в която до момента са участвали 59 души.

Установени бяха нови правила в областта на интелектуалната собственост (ИС), които предвиждат разпределяне на печалбите от правата върху интелектуалната собственост между участващите дружества и ОЗИ като правен субект.

Графика 2: Партньорите на ОЗИ през 2011 г. (стопански сектор, висше образование, научноизследователски организации)

1.2. Добавена стойност на ЕИТ: отличителни характеристики

Благодарение на определени характерни черти в подхода си ЕИТ има истинска добавена стойност на равнището на Съюза:

- *Преодоляване на разпокъсаността посредством дългосрочни интегрирани партньорства и постигане на критична маса благодарение на европейското му измерение:* като се опира на съществуващи инициативи за сътрудничество, ЕИТ извежда избраните партньорства в рамките на ОЗИ на по-трайно и стратегическо равнище. ОЗИ дава възможност на партньори от световна класа да се обединят в нови конфигурации, да оптимизират наличните ресурси и да се възползват от нови бизнес възможности чрез нови вериги на стойността, насочени към по-рискови и по-мощни предизвикателства. Освен това, въпреки че в държавите-членки на ЕС съществуват значителен брой центрове за високи постижения, поотделно те често не достигат критична маса за конкуренция в световен мащаб. Центровете за съвместно ползване към ОЗИ дават възможност на силни местни участници да установят тесни връзки с други водещи партньори на трансгранично равнище, което им позволява да развиват дейност и да печелят признание на световно равнище.
- *Засилване на влиянието на инвестициите в областта на образованието, научните изследвания и иновациите и изпробване на нови форми за управление на иновациите:* ЕИТ действа като катализатор и придава допълнителна стойност на съществуващата научноизследователска база чрез ускорено внедряване и използване на технологиите и научноизследователските резултати. Иновационните дейности на свой ред допринасят за привличане и насърчаване на инвестициите в научни изследвания и за по-голямо съобразяване на образованието и обучението с потребностите на предприятията. За тази цел ЕИТ разполага със значителна гъвкавост, за да изпробва нови иновационни модели, което позволява истинска диференциация в моделите за управление и финансиране на ОЗИ, както и бързо адаптиране за по-добро посрещане на възникващи нови възможности.
- *Развитие на таланти на трансгранично равнище и насърчаване на предприемачеството чрез интегриране на триъгълника на знанието:* ЕИТ развива иновации, вдъхновени от хората, и поставя в центъра на усилията си студентите, изследователите и предприемачите. Институтът осигурява нови възможности за професионално израстване между академичните среди и частния сектор, както и иновативни схеми за професионално развитие. Означението на ЕИТ, с което се обозначават иновативни магистърски и докторски програми на ОЗИ, ще допринесе за създаването на международно призната запазна марка за високи постижения, която ще помогне за привличането на таланти от Европа и чужбина. Предприемачеството се насърчава посредством ново поколение студенти на световно равнище, които разполагат с необходимите знания и нагласи за превръщане на идеите в нови бизнес възможности.
- *Интелигентно финансиране чрез ливъридж, съчетано с подход, ориентиран към постигането на резултати и към нуждите на бизнеса:* ЕИТ осигурява близо 25 % от бюджета на ОЗИ и действа като катализатор за 75 % от финансовите средства, предоставяни от широк кръг публични и частни партньори; това създава значителен ефект на лоста чрез обединяване на широкомащабни инвестиции и оптимално насочване на различни публични и частни източници към съгласувани стратегии. Освен това, като наблюдава едновременно на въздействието върху пазара и обществото, ЕИТ следва подход,

насочен към постигането на резултати. Дейността на ОЗИ се ръководи от бизнес логика и се основава на годишни бизнес планове, които включват амбициозен набор от дейности — от обучения до създаване на собствен бизнес, с ясни цели, резултати и ключови показатели за изпълнение (КПИ), спрямо които се оценяват постигнатите резултати.

1.3. Полезни взаимодействия и допълване с други политически инициативи и инициативи за финансиране

Взаимната връзка между научните изследвания, иновациите и образованието все повече се признава в инициативите и програмите на ЕС. Съществува голям потенциал за взаимно подсилващи се действия на европейско, национално и регионално равнище. На равнището на ЕС стратегическата рамка, осигурена от „Хоризонт 2020“ — рамковата програма за научни изследвания и иновации (2014—2020 г.), допълнително ще гарантира, че тези полезни взаимодействия се използват пълноценно.

ЕИТ ще има съществен принос за целите, набелязани в „Хоризонт 2020“, по-специално за справяне с обществените предизвикателства, като допълва други инициативи в тези области. В рамките на „Хоризонт 2020“ ЕИТ ще бъдат част от целта „преодоляване на обществените предизвикателства“, но в съответствие с подхода за гладко взаимодействие между целите институтът ще допринесе и за изпълнението на целта „водещи позиции в промишлеността и рамки за конкурентоспособност“, като стимулира научни изследвания, насочени към постигането на резултати, и насърчава създаването на иновативни МСП с висок растеж. В заключение, институтът ще допринесе за създаването на „отлична научна база“, като насърчава трансграничната мобилност между дисциплини, отрасли и държави и включва предприемачеството и културата за поемане на риск в иновативни следдипломни квалификационни степени. По този начин ЕИТ значително ще допринесе за създаването на рамковите условия, необходими за реализацията на иновационния научноизследователски потенциал на ЕС, и за завършване на Европейското научноизследователско пространство (ЕНП).

Освен това ЕИТ внася напълно развито академично измерение в научноизследователската и иновационната политика на ЕС. Чрез новаторско като подход образование, което възпитава в предприемачески дух, институтът играе важна свързваща роля между рамката за научни изследвания и иновации и образователните политики и програми, като осигурява необходимия дългосрочен ангажимент за осъществяване на трайни промени в сферата на висшето образование. ЕИТ е начало на съвместни усилия за образование, насърчаващо иновациите, най-вече чрез нови трансдисциплинарни и интердисциплинарни квалификационни степени с означението на ЕИТ, които имат явни последствия за по-широката европейска програма за модернизиране на висшите учебни заведения, и по този начин развива Европейското пространство за висше образование.

Налице са и възможности за взаимна подкрепа и взаимодействие с политиката на сближаване на Съюза чрез изграждането на връзки между местните и глобалните аспекти на иновациите. Центровете за съвместно ползване осигуряват трансгранично сътрудничество и са в добра позиция да се възползват от различни схеми за финансиране в съответните региони. Центровете за съвместно ползване играят важна роля за укрепването на връзките на местно и на международно равнище на ОЗИ като цяло, в това число чрез тясно сътрудничество с регионалните органи, по-специално с онези от тях, които участват в разработването и изпълнението на регионалните

иновационни стратегии за интелигентно специализиране (RIS3). Освен това биха могли да се заздравят връзките между ОЗИ и местните клъстерни организации за засилено участие на МСП в дейностите на ОЗИ. Въпреки че възможностите за полезни взаимодействия се различават в зависимост от тематичната област на ОЗИ, редица инициативи и програми на равнището на ЕС изглеждат особено подходящи за провеждането на ползотворно сътрудничество и координация. Като се има предвид, че самата концепция за ЕИТ/ОЗИ се основава на добавянето на стойност към вече разработени водещи европейски постижения, настоящите и бъдещите ОЗИ по правило ще се стремят да извлекат максимална полза от такива полезни взаимодействия. ОЗИ ще придадат допълнителна стойност на евентуално вече съществуващи в съответните области инициативи, в това число инициативи за съвместно планиране (ИСП), европейски партньорства за иновации (ЕПИ) и публично-частни партньорства (ПЧП).

Инициативите за съвместно планиране, които са ключов инструмент за преодоляване на разпокъсаността в областта на научните изследвания, трябва да осигурят ядрото на паневропейската научноизследователска база на ОЗИ. На свой ред ОЗИ могат да ускорят и да насърчат използването на водещи научни изследвания, подкрепени от публични източници и обединени в рамките на ИСП, и така да съдействат за преодоляване на разпокъсаността в областта на иновациите. Съвместните технологични инициативи (СТИ) и новосъздадените публично-частни партньорства осигуряват платформи за насърчаване на мащабни научни изследвания, насочени към промишлеността, и стимулират разработването на ключови технологии. ОЗИ могат да съдействат като катализатор на тези значими инвестиции в областта на научните изследвания за по-активен трансфер на технологии и за внедряването им на пазара, както и за развитие на нови стопански дейности в рамките на съществуващи предприятия с помощта на таланти хора с предприемачески дух. Посредством подхода си, основан на триъгълника на знанието, ЕИТ ще допълни средствата, които Европейският съвет за научни изследвания влага в авангардни научни изследвания на световно равнище, като застъпи всеки един етап от иновационния процес — от възникването на идеите до тяхното приложение и експлоатация — и ще осигури и допълнителни възможности за изследователите по програма „Мария Кюри“ и студентите по програма „Еразъм за всички“ да участват в иновационни дейности и да се запознаят с предприемаческата дейност.

Предстоящите европейски партньорства за иновации ще осигурят общи рамки, улесняващи съгласуваността и полезните взаимодействия между съществуващи инструменти и политики в областта на научните изследвания и иновациите, които са ориентирани към търсенето и предлагането. ОЗИ могат да допринесат за работата на ЕПИ благодарение на това, че са разпръснати в различни географски точки, както и на натрупания си практически опит, по-специално чрез развитие на необходимия човешки капитал, обучение на ключови участници, като предприемачите и изследователите, и набелязване на рамкови условия и най-добри практики по проблеми на политиката, нормативната уредба или стандартизацията в съответния сектор.

На практика възможностите за полезни взаимодействия ще се реализират по различен начин според различните ОЗИ и различните предизвикателства. В момента на равнището на ОЗИ се разработват връзки с различни други инициативи в зависимост от особеностите на всяка ОЗИ и тематичната ѝ област.

<i>Примери на практическо взаимодействие между ОЗИ и други инициативи (към 9/2011 г.)</i>

- *„EIT ICT Labs“ поддържа връзки и работи в тясно сътрудничество с публично-частното партньорство за бъдещия интернет, със съвместната технологична инициатива ARTEMIS, с лансирани от EUREKA инициативи като ITEA („Информационни технологии за европейски напредък“), както и с партньорството „Trust in Digital Life“ (Доверие в цифровия живот). Като прилага „катализаторите“, с които разполага ОЗИ — радара за иновации, „стимулатора на патенти“ и трансфера на технологии на всеки един етап от изпълнението на научноизследователските проекти, финансирани от ЕС, „EIT ICT Labs“ засилва тяхното въздействие върху пазара. Като предоставя достъп до своите центрове за съвместно ползване, общността е в състояние да подобри мобилността на хората и идеите на територията на Европа.*
- *ОЗИ „InnoEnergy“ допринася за осъществяването на Европейския стратегически план за енергийните технологии (план SET), включително чрез участието си в платформата на SETIS за следене и картографиране на технологичните новости. В момента тази общност си сътрудничи и със Съвместния изследователски център на Комисията (JRC) относно възможностите за моделиране при изграждането на различни сценарии.*
- *ОЗИ „Climate KIC“ осъществява активно ползотворно сътрудничество с инициативите за съвместно планиране (ИСП) в тази област, тъй като собствената ѝ програма за иновации и план за изпълнение отчасти ще се опрат върху общата стратегическа програма, набелязана в ИСП в областта на климата (услуги, свързани с климата, и адаптиране). Регионалните общности за иновации и внедряване към ОЗИ „Climate KIC“ осигуряват оригинален паневропейски модел за регионални иновации, който използва регионите като изпитателна площадка, като обвързва развитието на управленски способности и регионалните предимства с глобалните предизвикателства.*

2. 2. ЗАДЪЛБОЧАВАНЕ НА РОЛЯТА НА ЕИТ СЛЕД 2013 Г.: ПРИОРИТЕТИ

2.1. Насърчаване на растежа, въздействието и устойчивото развитие с помощта на ЕИТ

Поуки, извлечени от етапа на създаване

Процесът на създаване на първите ОЗИ включваше голяма доза „учене чрез практика“. Той показва, че ОЗИ представляват новаторска концепция, а предизвикателството за правното им организиране и за сключването на договорни отношения с ОЗИ и техните партньори се оказва подценено от всички участници в процеса. Слабото познаване на това, доколко са подходящи различните правни форми, също затрудни процеса на създаването на ОЗИ. Подходът „отдолу-нагоре“, който предоставя значителна свобода на всяка ОЗИ да организира партньорствата си, трябва да бъде запазен, но е необходимо да се дадат допълнителни насоки за определянето на подходящи правни образувания. Освен това не трябва да се подценява предизвикателството да се обедини в един правен субект различната култура на академичните и стопанските среди — доказателство колко важно е споделянето на общи ценности както на равнището на ОЗИ, така и на равнището на ЕИТ. При това ОЗИ представляват мащабни институционални нововъведения и всяка от тях има свой неповторим облик. Това

осигурява богата гама от иновационни модели, но същевременно затруднява цялостното координиране и наблюдение на ОЗИ.

В бъдеще следва да се дават по-ясни насоки от самото начало, още от процедурата за избор, за да се гарантира, че всички ОЗИ имат общи основни стратегически характеристики, като същевременно се предоставя възможност за диференцирани подходи по отношение на тяхната организация, резултати и финансиране. На последно място, съществуващите за момента три ОЗИ не осигуряват необходимата критична маса, за да може ЕИТ да разгърне напълно потенциала си на водещ институт в областта на иновациите. При наличието на само три ОЗИ те разполагат с ограничен капацитет да извличат взаимни ползи от непосредствени възможности за иновации, както и да реализират икономии от мащаб от гледна точка на администрацията и разпространението на резултатите. Това означава също така, че мащабът на ЕИТ не е достатъчно голям, за да му позволи да действа наистина като самостоятелна европейска институция. Във връзка с това е необходимо да бъдат създадени още ОЗИ, за да може ЕИТ да натрупа необходимата критична маса за превръщането му в нещо повече от „сбор от съставни части“. Ако задачата на ЕИТ е да изпробва нови модели за управление и ръководене на иновациите посредством ОЗИ, ще е необходимо създаването на ограничен брой допълнителни партньорства, за да може да се разшири извадката, върху която се опира опитът на ЕИТ.

ЕИТ в ролята на инвеститор в триъгълника на знанието

Въз основа на извлечените поуки целта на ЕИТ е да укрепи и доразвие ролята си на „инвеститор“, който насърчава и позволява на съществуващите центрове за високи постижения в сферата на научните изследвания, стопанската дейност и висшето образование в Европа да обединят усилията си, и подпомага дългосрочно системно сътрудничество между тях посредством ОЗИ.

Подходът „ЕИТ в ролята на инвеститор“ означава да се наблегне върху установяването на най-добрите стратегическите възможности и подбора на кръг от партньорства на световно равнище — ОЗИ, които да осъществяват набелязаните цели. Като част от този подход всяка година ЕИТ отпуска безвъзмездни средства на ОЗИ въз основа на резултатите през изминалия период и предложените в бизнес плановете им дейности. В оценката на бизнес плановете ще участват и независими външни експерти. В това отношение ЕИТ следва не само да набележи широкообхватни ориентири и цели, но и да предостави необходимата подкрепа на ОЗИ, както и да наблюдава изпълнението им. В същото време на ОЗИ се предоставя значителна свобода на действие за определяне на вътрешните им стратегии и организация, както и за провеждане на дейностите им и привличане на необходимите таланти и средства.

Възвращаемостта на инвестициите на ЕИТ в ОЗИ ще се измерва от гледна точка на осезаемите ползи за европейската икономика и обществото, като например създаването на нови бизнес проекти, продукти и услуги в съществуващи и бъдещи пазари, по-добре подготвени хора с предприемаческа нагласа, нови и по-привлекателни възможности за работа, както и привличане и задържане на талантиливи хора от целия ЕС и от други държави.

Това изисква създаването на надеждна система за наблюдение и оценка за ЕИТ, която набляга върху постиженията, резултатите, икономическото и общественото въздействие, което следва да се съпоставя с най-добрите международни практики.

Създаването на балансирана система за наблюдение на изпълнението, с която да се оценяват въздействието на ЕИТ чрез ОЗИ, резултатите, постигнати от самия ЕИТ като организация, както и приносът на ЕИТ за „Хоризонт 2020“, е приоритет в тази насока.

Важен елемент в това отношение е и изграждането съвместно с ОЗИ на истинска „корпоративна идентичност“ на ЕИТ около набор от общи ценности. Въпреки че всички ОЗИ и техните партньори имат свои собствени ценности и „корпоративна идентичност“, всички те споделят общи ценности, които обединяват в едно ЕИТ и ОЗИ. Това са високи постижения във всички измерения на триъгълника на знанието; високо квалифицирани и предприемчиви хора, дългосрочно сътрудничество между различни държави, дисциплини и отрасли, както и съсредоточаване върху общественото и икономическото въздействие. Подобна идентичност ще повиши популярността и репутацията на ЕИТ и ОЗИ.

2.1.1. Консолидиране и насърчаване на растежа и въздействието на съществуващите ОЗИ

ЕИТ ще подпомага активно първите три ОЗИ, за да засили потенциала и въздействието им, както и приноса им за реализирането на целите, набелязани в „Хоризонт 2020“. С течение на времето ОЗИ ще разширят обхвата на първоначалния си набор от дейности, за да се възползват от новите възможности по отношение на пазара или на обществото. За да подпомогне тези процеси, ЕИТ ще препоръча и определи в тясно сътрудничество с отделните ОЗИ конкретни стратегии за съфинансиране, които в същото време подкрепят стратегически дейности от гледна точка на ЕИТ.

ОЗИ трябва да продължат да бъдат динамични партньорства и да бъдат готови за работа с нови партньори, както и за прекратяване на отношенията с досегашни партньори, ако е необходимо. ОЗИ трябва да се възползват от нови източници на съществуващи и потенциални високи постижения винаги, когато те носят добавена стойност, чрез участието на нови партньори в центровете за съвместно ползване, засилено взаимодействие между различните центрове в рамките на всяка ОЗИ или дори създаване на нов център за съвместно ползване, като същевременно партньорството в ОЗИ остава целенасочено, стабилно и управляемо.

Също толкова важно е постигането на добър баланс между сътрудничество и конкуренция, за да може ОЗИ да постигнат максимална ефективност. ЕИТ ще поощрява ОЗИ да предприемат съвместна работа заедно с другите ОЗИ в сектори, които предоставят големи възможности за полезно взаимодействие, например чрез съвместни курсове за професионално развитие, съвместно разработени научноизследователски дейности, магистърски или докторски степени или мобилност между отделните ОЗИ за представителите на академичните и стопанските среди. В същото време ЕИТ ще предостави стимули за поддържането на известна конкуренция, която да мотивира ОЗИ да продължат да работят за постигането на сериозни резултати и въздействие, а също така да предприемат нужните мерки в случай на незадоволителни резултати.

ОЗИ не само се опират на отличната научноизследователска база, с която разполагат техните партньори, но са на предни позиции и в развитието и изпълнението на образователната мисия на ЕИТ. Целта е да се образуват и обучат таланти хора, които да притежават необходимите умения, познания и нагласи в световната икономика на знанието. За тази цел ЕИТ активно развива квалификационните степени с означението на ЕИТ, като следи за качеството им и съгласуваното им прилагане във всички ОЗИ. В

това начинание те широко ще използват партньорски и експертни оценки и ще установят диалог с националните органи за осигуряване на качество. Това ще подобри националното и международното признаване на квалификациите, обозначени като степени и дипломи на ЕИТ, и ще повиши тяхната привлекателност в световен мащаб, като същевременно ще осигури платформа за сътрудничество на международно равнище. Занапред ОЗИ ще се насърчават да разширят образователната си дейност извън рамките на следдипломното образование и да предлагат по-разнообразни форми на обучение, прилагащи по-широка гама от иновативни дейности за професионално развитие, включително обучение на ръководния състав, персонализирано обучение и летни училища. С цел да се засили влиянието на провежданата от ОЗИ образователна дейност и да се обхване по-широк кръг от учащи се, ОЗИ могат да прибягнат до експериментално разработване на модули за бакалавърски курсове или програми за училищата.

ЕИТ:

- *постепенно ще създаде конкурентни механизми за преразглеждане, въз основа на които ще се разпределя процентът на безвъзмездните средства за ОЗИ и които ще отчитат различните темпове в развитието им,*
- *ще насърчава ОЗИ да развиват съвместни дейности по мултисекторни въпроси,*
- *ще установи система за партньорски оценки на квалификациите, обозначени като степени и дипломи на ЕИТ, и ще започне диалог със съответните органи за осигуряване на качество на национално и международно равнище.*
- *ще насърчи ОЗИ да разработят по-широка гама от програми за образование и обучение.*

2.1.2. Създаване на нови ОЗИ

За да засили още повече въздействието на иновациите и да насърчи иновационната дейност по нови обществени предизвикателства, ЕИТ постепенно ще разшири кръга от ОЗИ. Като следва тенденция за нарастващо развитие при изграждането на нови ОЗИ, ЕИТ ще гарантира, че поуците, извлечени от предходните етапи, са надлежно взети под внимание и че ОЗИ се създават само в области, в които са налице безспорен потенциал за иновации и първокласни постижения, върху които да се гради. В периода 2014 — 2020 г. нови общности на знание и иновации ще бъдат създадени на два етапа: предвиждат се по три нови ОЗИ през 2014 г. и през 2018 г., с което общият брой на ОЗИ в периода 2014—2020 г. ще достигне девет (което се равнява на създаването на 40—50 центъра за съвместно ползване на територията на ЕС). Евентуалната нова процедура за избор на ОЗИ през 2018 г. непременно ще се основава на резултатите от задълбочена външна оценка на ЕИТ и на съществуващите ОЗИ, в това число оценка на икономическото и общественото въздействие на ОЗИ и на приноса на ЕИТ за засилване на иновационния капацитет на ЕС и на държавите-членки, както и на резултатите от оценките на „Хоризонт 2020“.

Ще бъдат създадени нови общности на знание и иновации, насочени към големи обществени предизвикателства, които предлагат истински потенциал за иновации. По този начин ЕИТ ще допринесе в пълна степен за изпълнението на целите на по-

широката политическа програма на ЕС, по-специално за изпълнението на целите на „Хоризонт 2020“, в който се набелязват редица обществени предизвикателства, както и базови и промишлени технологии. Целта е да се създадат ОЗИ в тематични области, които, предвид големия си обхват и сложното си естество, изискват прилагането на междудисциплинарен, трансграничен и междусекторен подход. Поради това е необходимо изборът на тематичните области да бъде направен въз основа на внимателен анализ, с който да се определи дали създаването на ОЗИ би могло да донесе истинска добавена стойност и да има положително въздействие върху икономиката и обществото.

Европейската комисия направи такъв анализ чрез процедура за изготвяне на обективна оценка на потенциала на бъдещите теми за ОЗИ. Една от отправните точки беше проектът за СИП, който управителният съвет на ЕИТ представи на Комисията през юни 2011 г. Успоредно с това беше разработен набор от строги критерии, за да се даде възможност за обективна оценка на потенциала за иновации, предлаган от всяка бъдеща тема. Валидността на тези критерии беше подложена на проверка от страна на останалите представители на сферата на иновациите от всички области на триъгълника на знанието посредством открита обществена консултация. Описаната процедура завърши с изготвянето на следния списък с критерии за тематичните области:

- да са насочени към справяне с големите икономически и обществени предизвикателства, пред които е изправена Европа, и да допринасят за изпълнението на стратегията „Европа 2020“;
- да са приведени в съответствие и да се съгласуват със съответните политики на ЕС, както и със съществуващите инициативи по линия на „Хоризонт 2020“ и “Еразъм за всички”;
- да са в състояние да привлекат инвестиции и дългосрочен ангажимент от страна на стопанския сектор; да разполагат с вече изграден пазар за продуктите си или да са в състояние да създадат нови пазари;
- да създават устойчиво и системно въздействие, което се измерва с броя на обучените нови предприемачи, новите технологии и новите предприятия;
- да обединяват критична маса от световно признати представители на научноизследователската, образователната и иновационната сфера, които иначе не биха работили заедно;
- да изискват трансдисциплинарни подходи и разработването на нови образователни програми, които преминават отвъд границите на отделните дисциплини;
- да са насочени към основни пропуски в сферата на иновациите, като европейския парадокс, т.е. теми, по които Европа разполага със солидна база за научни изследвания, но отчита слаби резултати в областта на иновациите.

Оценката на темите, предложени в проекта на ЕИТ, както и от по-широката общност на заинтересованите лица, ясно показва известни различия по отношение на евентуалното въздействие, което би оказало създаването на ОЗИ. В резултат на това няколко теми

бяха отхвърлени, а съдържанието на други беше преформулирано, за да съответстват в по-голяма степен на особеностите на европейския и световния контекст в тази област.

Бяха определени следните тематични области, в които създаването на нови ОЗИ разполага с най-голям потенциал да добави стойност към вече съществуващи дейности и да даде истински тласък на иновациите:

- Производство с добавена стойност;
- Храна за бъдещето — устойчиво развита продоволствена верига от ресурсите до потребителите;
- Иновации за здравословен начин на живот и активен живот на възрастните хора;
- Суровини – устойчиво развито проучване, добив, преработка, рециклиране и заместване;
- Интелигентни и сигурни общества;
- Градска мобилност

Допълнителни подробности по отделните теми се съдържат в информационните фишове в края на настоящия документ³.

Въз основа на така набелязаните теми ЕИТ ще разполага с пълна свобода да организира бъдещата процедура за избор на ОЗИ. Успехът на бъдещите покани за създаване на ОЗИ ще зависи до голяма степен от предоставянето на ясни насоки по отношение на очакванията и изискванията, както и от определянето на срокове, които да позволят на кандидатите за ОЗИ да се организират много добре в правно и във финансово отношение, преди да представят предложение. Изборът на ОЗИ ще се осъществява с помощта на подробни критерии, определени в регламента за ЕИТ, въз основа на общовалидните принципи за високи научни постижения и значимост на иновациите. Всяка избрана ОЗИ ще трябва да демонстрира по какъв начин възнамерява да постигне максимално въздействие в дадената област, както и да докаже жизнеспособността на стратегията си.

С оглед на двете вълни за избор на ОЗИ, предвидени за 2014 г. и 2018 г., за първата вълна бяха определени три теми. Като отразява необходимостта от поетапен подход при създаването на нови ОЗИ, изборът на първите три теми се основава на степента на развитие в съответната област, на евентуалното обществено и икономическо въздействие, както и на възможностите за полезно взаимодействие с други инициативи. Избрани бяха следните теми:

- Иновации за здравословен начин на живот и активен живот на възрастните хора

³ Информационните фишове съдържат резюме на направения анализ във връзка с целесъобразността на създаването и добавената стойност от създаването на ОЗИ в предложените теми. Те включват ориентировъчна информация за работата, която би могла да извършва ОЗИ в конкретната област, но не дават препоръки за бъдещите дейности или работни методи на ОЗИ.

- Суровини — устойчиво развито проучване, добив, преработка, рециклиране и заместване
- Храна за бъдещето — устойчиво развита продоволствена верига от ресурсите до потребителите

За втората вълна (през 2018 г.), ще бъдат взети предвид останалите теми (градска мобилност, производство с добавена стойност и интелигентни и сигурни общества), като същевременно се отчетат новите и непредвидени предизвикателства, които биха могли да възникнат в бъдеще.

EIT:

- *ще подготви навреме процедура за избор на втора вълна от ОЗИ през 2014 г., а след оценката на „Хоризонт 2020“, в това число на специфичната му програма и на EIT — и на трета вълна през 2018 г.*
- *ще гарантира, че рамковите условия за бъдещите процедури за избор на ОЗИ водят до оптимални резултати, най-вече чрез предоставянето на ясни насоки по отношение на изискванията и процедурите, както и като се дава достатъчно време на кандидатите да организират партньорството.*

2.2. Засилване на въздействието на EIT

Насърчаване на иновациите в целия Съюз

По време на първоначалния период усилията на EIT бяха съсредоточени най-вече върху създаването на ОЗИ. Въпреки че укрепването на съществуващите центрове за високи постижения безспорно е сред целите на EIT, институтът ще трябва да гарантира, че осигурява ползи и за области на Съюза, които не участват пряко в ОЗИ. Поради това е от ключово значение EIT да насърчава активно разпространението на добри практики за интегриране на триъгълника на знанието с цел да се развие обща култура за иновации и обмен на знания.

В бъдеще усилията на EIT трябва да са насочени към това, да направи натрупания от ОЗИ опит разбираем и приложим и на други места в Европа, както и да го вгради в култура, способна да служи като образец за подражание в Европа и отвъд границите ѝ. Като набелязва, анализира и споделя добрите практики, както и нови модели за управление и финансиране, създадени от ОЗИ, EIT се стреми да гарантира, че знанията, създадени в рамките на EIT и ОЗИ, се разпространяват и използват пълноценно за благото на хора и институции, включително онези, които не участват пряко в ОЗИ.

EIT може да изиграе решаваща роля за обобщаване на разнообразието от подходи, прилагани от ОЗИ, и за пренасянето им в области със слаб иновационен капацитет, които иначе не биха били в състояние да се възползват от извлечения от EIT опит. Подобен подход ще гарантира, че ползите от опита на EIT насърчават развитието на капацитет за иновации в тези области. Тази дейност е в състояние да осигури висока възвращаемост дотолкова, доколкото се основава на работата на ОЗИ.

Главните движещи сили за учене на равнището на EIT могат да бъдат: ориентирана към иновациите изследователска дейност за създаването на нови предприятия и нови бизнес

модели, управление на портфейл от права на интелектуална собственост и нови подходи при обмена на права на интелектуална собственост, предприемачество и нови интегрирани форми на мултидисциплинарно образование; новаторски модели за управление и финансиране, основаващи се на идеята за отворен достъп до иновации или включващи участието на обществени органи. Това ще спомогне ЕИТ да служи като образец за подражание и да „диктува правилата на играта“ в сферата на иновациите в Европа, както и за превръщането на института в международно призната институция в сферата на иновациите.

Насърчаване и привличане на таланти

Талантливите хора са в сърцето на успешните иновации. Сред основните задачи на ЕИТ е да предостави на талантливите хора възможност да използват максимално потенциала си, както и да създаде благоприятна среда за развитието им. Чрез ОЗИ ЕИТ създава такава среда, но е необходимо да я допълни със стратегии за привличането и включването на първокласни таланти, които се намират извън границите на ОЗИ.

Поради това ЕИТ ще въведе специално предназначена за хората схема, за да гарантира, че талантните — студенти, изследователи, преподаватели и предприемачи на всички професионални равнища, които не участват в центровете за съвместно ползване, ще бъдат пълноценно свързани с инициативата. Програмата не само ще осигури на най-талантливите хора извън ОЗИ възможност да се възползват от средата за иновации, създадена в центровете за съвместно ползване, но и ще ги поощри да използват пълноценно натрупаните знания и умения в области, които не попадат в обхвата на ОЗИ. По принцип фондацията на ЕИТ би могла да изиграе съществена роля в тази област.

Освен това ЕИТ има ясна задача да привлича таланти от държави извън границите на ЕС. Чрез създаването на силна запазена марка и изграждането на стратегически отношения с ключови партньори от цял свят ЕИТ може да повиши привлекателността на партньорите в рамките на ОЗИ. В тясно сътрудничество с ОЗИ ЕИТ следва да развие силна международна стратегия, като набележи подходящи съмишленици и потенциални партньори и поддържа връзки с тях. В този контекст ЕИТ и ОЗИ следва да извлекат максимална полза от съществуващите инициативи на ЕС в тази област, като програмата „Еразъм за всички“ и действията по програма „Мария Кюри“. Освен това ЕИТ може да засили обмена на знания, наставничеството и работата в мрежа, като насърчи създаването на мрежа на бившите възпитаници на ЕИТ.

ЕИТ ще допълни усилията си за насърчаване на талантливи хора и блестящи идеи с помощта на други мерки, като например организирането на конкурси за идеи или връчването на награди по негова собствена инициатива или в сътрудничество с водещи световни партньори.

ЕИТ:

- *в тясно сътрудничество с ОЗИ ще въведе система („стипендианти на ЕИТ“), която ще позволява на изключително талантливи хора от цяла Европа и извън нея да участват в дейностите на центровете за съвместно ползване към ОЗИ за ограничен период от време, което ще бъде от взаимна полза както за участващия, така и за ОЗИ;*

- *ще създаде/адаптира интернет инструмент, за да предостави платформа за обмен на знания и работа в мрежа под егидата на ЕИТ;*
- *ще изгради и поддържа функционална и силна мрежа на завършилите програми за образование и обучение на ЕИТ/ОЗИ („бивши възпитаници на ЕИТ“);*
- *ще осигури постоянен достъп до извлечените поуки и успехите на ОЗИ за останалите представители на сферата на иновациите в ЕС и извън него. Това може да включва разработването на база от учебни материали със свободен достъп, извлечени от програмите за образование и обучение на ЕИТ и ОЗИ.*

2.3. Нови механизми за постигане на резултати и наблюдение, насочено към резултатите

Опростяването на процедурите, приложено по съзнателен и отговорен начин, е задължително условие, за да може ЕИТ да постига ефективни резултати и да насърчава иновационните проби и участието на стопанските среди. ЕИТ все още не се е възползвал в пълна степен от свободата, с която разполага, за да опрости още повече процедурите.

В ролята си на „инвеститор“ в ОЗИ ЕИТ разглежда опростяването на процедурите като динамичен процес, залежал в цялостната дейност на института, и като неразделна част от ролята му да оказва подкрепа на ОЗИ. За целта ЕИТ ще се стреми да приспособява, усъвършенства и рационализира своите процедури за наблюдение, докладване и финансиране и непрекъснато ще търси по-прости подходи, които могат да помогнат на ОЗИ да се справят с възникващи нови потребности и да засилят въздействието им.

ОЗИ ще предоставят отлична почва за изпробването на нови подходи за финансиране и управление на иновациите. Благодарение на експерименталния характер на ОЗИ и натрупания от тях опит ЕИТ ще изготви програма за опростяване на процедурите в ключови области, като договорните споразумения, опростеното докладване, еднократните суми и единните ставки.

Комисията ще следи отблизо доколко ЕИТ успява да изготвя възможно най-прости споразумения и принципи за финансирането и управлението на дейността на ОЗИ въз основа на разработената от ЕИТ програма за опростяване. Извлеченият опит, в това число недостатъците, ще бъдат споделени с бъдещите ОЗИ, както и с програмите и схемите на ЕС, създадени по линия на „Хоризонт 2020“.

Комисията засили усилията си в подкрепа на ЕИТ за създаването на стабилна и надеждна система за наблюдение, насочено към резултатите. Тази система за наблюдение ще осигури пълна отчетност на ЕИТ и ОЗИ, качество на резултатите, принос за изпълнението на приоритетите на „Хоризонт 2020“, като в същото време ще обезпечи достатъчна свобода на действие в бизнес динамиката на ОЗИ. Тя ще позволи на ЕИТ да развие солиден капацитет за събиране и анализиране на данните от ОЗИ, за измерване на резултатите от дейността на ЕИТ в съответствие с целите на института, както и да сравнява методите на работа ЕИТ и ОЗИ с най-добрите практики на европейско и световно равнище. Системата ще бъде разработена по гъвкав начин и ако е необходимо, ще бъде адаптирана, за да бъдат взети под внимание различните дейности, извършавани от на ЕИТ и ОЗИ, които постоянно се изменят, а броят им расте. След препоръката на независимата външна оценка и общите разпоредби за наблюдение

по линия на „Хоризонт 2020“ Комисията в партньорство с ЕИТ и ОЗИ предложи създаването на система за наблюдение на ефективността на ЕИТ, насочено към резултатите и провеждано на четири равнища на дейност:

- **На равнището на „Хоризонт 2020“:** да следи редовно приноса на ЕИТ и ОЗИ за постигане на целите, набелязани в „Хоризонт 2020“;
- **На равнището на ЕИТ:** да оценява резултатите от дейността на ЕИТ като компетентен и ефикасен орган на ЕС; за измерването ще бъдат използвани предоставяната на ОЗИ подкрепа, честотата и обхватът на дейностите на института за популяризиране, разпространение на резултатите и международни контакти, както и способността му да изготвя опростени процедури.
- **На равнището на всички ОЗИ:** да следи приноса на всички ОЗИ за постигането на стратегическите цели на ЕИТ, посочени в специален инструмент, като например картата за оценка на ЕИТ.
- **На равнището на отделните ОЗИ:** да следи резултатите от дейността на отделните ОЗИ въз основа на набелязаните за всяка общност цели и ключовите показатели за изпълнение (КПИ), определени в отделните бизнес планове на ОЗИ. ОЗИ работят с различни бизнес модели и пазари, следователно и с различни отраслови КПИ, които са от съществено значение за успешното управление на отделните ОЗИ.

ЕИТ:

- *ще създаде програма за опростяване на процедурите, включително показатели за оценяване на напредъка, и ще докладва на Комисията за изпълнението на програмата посредством годишния доклад за дейността; ще гарантира, че новите модели за опростяване на процедурите са разпространени в ЕС, и ще информира за тях други инициативи на ЕС;*
- *ще създаде в сътрудничество с Комисията и ОЗИ цялостна система за наблюдение: на приноса на ЕИТ към „Хоризонт 2020“; на въздействието на ЕИТ, оказвано чрез собствената му дейност или чрез провежданите от ОЗИ дейности, както и на резултатите на ОЗИ. ЕИТ ще докладва за всички свои дейности по наблюдение в годишния доклад за дейността.*

3. ЕФИКАСНО ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ И ПРАВИЛА ЗА РАБОТА

Структурата на управление на ЕИТ съчетава прилагания от ОЗИ подход „отдолу-нагоре“ със стратегическите насоки, давани от ЕИТ. Ето защо е необходимо процесът на вземане на решения на равнището на ЕИТ да се характеризира с действително стратегическа визия, съчетана с ефикасни механизми за изпълнение и системно включване на участниците в триъгълника на знанието на територията на Европа.

Като цяло моделът за управление на ЕИТ е доказал възможностите си. Опитът от първоначалния период показва обаче, че могат да бъдат положени още повече усилия, за да се подобри ефективността на вземането на решения и на механизмите за изпълнение на ЕИТ. Отношенията между управителния съвет на ЕИТ, който отговаря за

стратегическите решения, и централния офис на ЕИТ, натоварен с изпълнението, трябва да бъдат по-ясно определени и рационализирани. Централният офис на ЕИТ трябва да набележи ключовите области, в които ЕИТ следва да осигури подкрепа на ОЗИ, като намери нужния баланс между подпомагането и наблюдението. На последно място е необходимо управителният съвет да гарантира в по-голяма степен, че стратегическите решения са достатъчно съобразени с опита, натрупан от ОЗИ и от останалите представители на сферата на иновациите.

3.1. Рационализиране и уточняване на процеса на вземане на решения от ЕИТ

Управителният съвет на ЕИТ определя стратегическата насоченост на ЕИТ и рамковите условия за ОЗИ, като с помощта на членовете си осъществява връзка между ЕИТ и различните заинтересовани общности в дадената област. В съответствие с прилагания от ЕИТ стопански подход вземането на решения трябва да бъде ефикасно, бързо и целенасочено.

Решаващи фактори в това отношение са броят на членовете, съставът и процедурите на управителния съвет. Принципът за независими членове, съчетан с ограничения брой избрани членове, представляващи общността на ОЗИ, е доказал целесъобразността си и позволява събирането на експертни познания от всички области на триъгълника на знанието. Първоначалният модел с 18 избрани членове, към които неотдавна се присъединиха още четирима представители на ОЗИ, показва обаче, че не е идеален. Намаляването на състава на управителния съвет ще доведе до по-резултатно вземане на решения и ще понижи административните разходи. В заключение, още по-голяма ефективност може да бъде постигната, ако управителният съвет на ЕИТ отново се съсредоточи върху основната си роля, а именно предоставянето на стратегически насоки. Освен това съгласуваността с други инициативи на ЕС ще бъде допълнително укрепена чрез засилени консултации с Европейската комисия във връзка с тригодишната работна програма на ЕИТ. Информацията за ЕИТ и ОЗИ, съдържаща се в тригодишната работна програма на ЕИТ, ще позволи да се направи оценка на останалите части на „Хоризонт 2020“ и да се гарантира взаимно допълване с тях, както и с други политики и инструменти на Съюза. Всички тези промени са включени в изменения регламент за ЕИТ, който придружава СИП.

Решенията на управителния съвет на ЕИТ се изпълняват от централния офис на института под ръководството на директора, който носи отговорност за действията на ЕИТ. По този начин централният офис отразява ангажимента на ЕИТ и ОЗИ за постигането на резултати и играе ролята на движеща сила за опростяване на процедурите. Същевременно централният офис на ЕИТ развива капацитет редовно да систематизира извлечените от ОЗИ поуки и да предоставя заключенията за ползване на останалите представители на сферата на иновациите. С течение на времето централният офис на ЕИТ ще се превърне в ценен източник на добри практики и в истински експертен партньор за създателите на политики.

Привличането и задържането на талантиви специалисти е истинско предизвикателство за централния офис на ЕИТ. За да може там да работят най-талантливите и квалифицирани специалисти, централният офис ще набележи ясна стратегия за човешките ресурси, включително възможности извън прякото наемане на работа, като командироване или временни назначения, които насърчават редовния обмен на персонал и стажанти с отлични институции за научни изследвания, образование и иновации на територията на ЕС и в останалата част на света.

EIT:

- *ще гарантира чрез интелигентна стратегия за човешките ресурси, в това число системно използване на вътрешни и външни експерти, както и с помощта на процедури за вътрешно управление, че EIT ще се превърне в институция еталон за новаторско управление;*
- *ще предприеме конкретни мерки за по-нататъшно насърчаване на култура на откритост и прозрачност.*

3.2. Инвестиране в ОЗИ: отношенията между EIT и ОЗИ

Взаимодействията между EIT и ОЗИ не само осигуряват необходимата рамка, за успешна работа на ОЗИ, но и са в основата на процеса на взаимен обмен на опит, който позволява на EIT да изпълнява ролята си на изпитателна площадка за нови иновационни модели. За да могат ОЗИ да разполагат с подходящи рамкови условия, EIT трябва да дава ясни и последователни насоки на всеки един етап от процеса, без обаче да е прекалено авторитарен. За постигането на максимална ефективност взаимодействията между централния офис на EIT и ОЗИ трябва да са редовни и да се основават на доверие. За това следва да допринасят както договорните отношения между EIT и ОЗИ, така и организацията на работата в централния офис на EIT.

Като се отдалечи от чисто административната си роля, централният офис на EIT ще оптимизира оперативните си функции, за да насочи общностите към максимална ефективност и да осигури широко разпространение на добрите резултати. Ефективността може да се повиши чрез предоставянето на някои услуги и функции централизирано, а не на равнището на отделните ОЗИ. Макар че всяка ОЗИ работи по специфична тема, някои елементи са от плуридисциплинарно естество и именно по отношение на тях EIT е в състояние да осигури осезаема добавена стойност. Подобна роля на доставчик на познания може да изпълнява най-вече централният офис на EIT, който ще се превърне в информационен посредник и ценен съмишленик, например като насърчава обмена на информация и опит между отделните ОЗИ, улеснява връзките с институциите на ЕС и други ключови организации, като Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), или като се ангажира със специфични плуридисциплинарни въпроси, като консултации в областта на интелектуалната собственост, трансфер на технологии и знания, съпоставяне с най-добрите международни практики или провеждане на изследвания за изготвянето на прогнози и предвиждания, с чиято помощ да се очертават бъдещи насоки за EIT и ОЗИ. EIT и ОЗИ следва да решат заедно на чие равнище тези задачи могат да бъдат изпълнени най-добре. В това отношение за EIT и ОЗИ ще е от решаващо значение да установят надеждни механизми за системно сътрудничество по плуридисциплинарни въпроси.

EIT:

- *ще осигури ясни и последователни насоки относно очакванията, задълженията и отговорностите по време на целия жизнен цикъл на ОЗИ;*

- *ще разработи в тясно сътрудничество с ОЗИ капацитет в централния офис на ЕИТ за улесняване на обмена на информация и споделянето на опит между отделните ОЗИ;*
- *ще предостави някои услуги на ОЗИ по хоризонтални въпроси, по отношение на които може да бъде повишена ефикасността, и ще въведе други корпоративни политики със същата цел.*

3.3. Съвместна работа със заинтересованите страни

Активният обмен на информация и взаимното споделяне на опит с други инициативи трябва да са крайъгълен камък в усилията на ЕИТ за изпробване на нови иновационни модели. За целта е необходимо ЕИТ да се възползва от съществуващите добри практики и външен експертен опит, за да може да осъществи стремежа си да се превърне в институция еталон в областта на иновациите. Поради това е задължително при вземането на решения управителният съвет да се съобразява с вижданията и нуждите на активните участници в иновационния процес по места и в контекста на по-широката европейска рамка. Като възприема култура на откритост и външно участие, ЕИТ е в състояние активно да насърчава приемането и одобрението на иновациите от обществото като цяло.

За целта ЕИТ ще установи преки контакти с държавите-членки и с други заинтересовани страни на всеки един етап от иновационния процес, което ще има положителен ефект и за двете страни. За превръщането на този диалог и обмен на информация в по-системно начинание, подходящ инструмент за улесняването на интерактивна двупосочна комуникация би могло да бъде създаването на форум на заинтересованите страни на ЕИТ, който да обединява по-широк кръг от заинтересовани страни около плуридисциплинарни въпроси. Сред заинтересованите страни ще бъдат представители на национални и регионални органи, организации по интереси и отделни организации от икономическия сектор, висшето образование и научноизследователските среди, клъстерни организации, както и други заинтересовани страни от всички области на триъгълника на знанието. Организацията на форума на заинтересованите страни е включена в изменения регламент за ЕИТ, който придружава СИП.

Освен това активната консултация на най-ранен етап с други институции на ЕС, по-специално със съответните служби на Комисията, ще спомогне за максимално увеличаване на полезните взаимодействия и за взаимното споделяне на опит с други инициативи на ЕС.

EIT:

- *ще създаде постоянен форум на заинтересованите страни на ЕИТ с оглед улесняване на взаимодействието и взаимното споделяне на опит с по-широк кръг представители на сферата на иновациите от всички области на триъгълника на знанието, в това число националните и регионалните органи. В този контекст достъпната в интернет платформа може да помогне още повече за насърчаване на взаимодействията между участниците.*
- *ще използва редовно съществуващите асоциации на университети, стопански и научноизследователски организации, а така също клъстерни организации като*

платформи за обмен на знания и разпространение на постигнатите резултати.

- ще създаде механизъм за по-нататъшно улесняване на полезните взаимодействия между ЕИТ/ОЗИ и други инициативи на ЕС, като например годишна среща между ЕИТ, ОЗИ и съответните служби на Европейската комисия.

4. ОЦЕНКА НА ФИНАНСОВИТЕ НУЖДИ И ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ ЗА 2014 — 2020 Г.

4.1. Консолидиране на интелигентен модел за финансиране на ОЗИ

ЕИТ разработи оригинален модел за финансиране, който се основава на общите силни страни и ресурси на съществуващи водещи организации; финансирането по линия на ЕИТ действа като катализатор за стимулиране и обединяване на допълнителни финансови средства от широк кръг публични и частни партньори. На тази основа ЕИТ предоставя средно до 25 % от общия размер на средствата за финансиране на ОЗИ, като най-малко 75 % трябва да бъдат осигурени от източници извън ЕИТ. Към тях спадат собствените приходи и средства на партньорите на ОЗИ, а така също публично финансиране на национално, регионално и европейско равнище, по-специално — настоящите и бъдещите структурни фондове, както и рамковата програма за научни изследвания и иновации. В последния случай ОЗИ (или някои от техните партньори) кандидатстват за финансиране в съответствие със съответните правила на програмите и при равни условия с останалите кандидати. Финансовото участие на партньорите на ОЗИ не е изискване за „съфинансиране“ на безвъзмездни средства в класическия смисъл, а по-скоро предварително условие за минимално участие на съществуващите организации и за поемане на финансов ангажимент от тяхна страна спрямо ОЗИ. Този подход „отдолу-нагоре“ гарантира силна ангажираност от страна на партньорите на ОЗИ, насърчава инвестициите и стимулира структурни и организационни промени сред партньорите на ОЗИ и извън тях. Опитът на първите ОЗИ показва, че промишленият сектор е финансово ангажиран с изпълнението на бизнес планове на ОЗИ, както и че промишлените партньори осигуряват 20 %—30 % от общия годишен бюджет на ОЗИ. Освен това ОЗИ успяха да привлекат и обединят допълнителни източници на национално финансиране, които иначе не биха били на разположение (така например правителството на Германия реши да повери управлението на образователната инициатива „Software Campus“ (Софтуерен университет) на „ICT Labs“, като за период от пет години ѝ предостави бюджет от 50 млн. EUR, осигурен както от публични, така и от частни източници).

Финансирането по линия на ЕИТ е предназначено само за „дейности на ОЗИ с добавена стойност“, които позволяват интегриране на политиките и партньорите в триъгълника на знанието (образование, научни изследвания и иновации) в рамките на ОЗИ и между тях в съответствие с целите и приоритетите, заложили в бизнес планове на ОЗИ. Това включва по-специално образованието, предприемачеството и проектите за създаване на собствен бизнес на ОЗИ, които допълват инвестициите във вече утвърдени дейности (например съществуващи научноизследователски проекти). Разходите за администрация, управление и координационна дейност на ОЗИ също следва да бъдат обхванати от финансовото участие на ЕИТ.

ОЗИ преминават през различни етапи на развитие, за които е характерен различен общ бюджет, преди да достигнат нормален ритъм на работа. Капацитетът на ОЗИ за усвояване на средства е сравнително ограничен в самото начало, но се развива значително през следващите години.

След първоначалния двугодишен етап на създаване бюджетите на ОЗИ нарастват с бързи темпове и са в състояние да привлекат значителни нови средства от съществуващи и нови партньори в относително кратък срок. За натрупване на достатъчна критична маса и постигане на въздействие на европейско равнище годишните бюджети на ОЗИ ще възлизат на 250—450 млн. EUR при нормален ритъм на работа в зависимост от стратегията, партньорството и пазарния потенциал на всяка ОЗИ.

Въпреки че няма да бъдат напълно финансово независими от ЕИТ, ОЗИ ще бъдат насърчавани да достигнат устойчиво развитие в средносрочен план, т.е. да намалят зависимостта си от предоставяните от ЕИТ финансови средства с цел по-нататъшното им укрепване и разширяване. ЕИТ ще продължи да предоставя финансови средства за някои дейности на ОЗИ с добавена стойност, по отношение на които инвестициите на ЕИТ носят голяма възвръщаемост, като образование, създаване на собствен бизнес, съвместно ползване на материално-техническа база, популяризиране и разпространение на резултатите.

Понастоящем финансирането на ОЗИ от страна на ЕИТ се извършва единствено посредством безвъзмездни средства. В следващата многогодишна финансова рамка (МФР 2014 — 2020 г.) е напълно възможно да бъдат установени нови финансови механизми посредством дългови или капиталови инструменти. В ролята си на „инвеститор“ в ОЗИ ЕИТ ще следи отблизо тези промени и ще насърчава достъпа на ОЗИ до тях, за да могат да ги използват пълноценно, а ако е целесъобразно, ще улеснява и координира този достъп.

4.2. Бюджетни нужди на ЕИТ

Бюджетните нужди на ЕИТ за периода 2014 —2020 г. възлизат на 3,1 млрд. EUR и се основават на три основни компонента: разходите, необходими за укрепване на съществуващите три ОЗИ, за постепенно създаване на нови ОЗИ, съответно през 2014 г. и 2018 г., а така също за дейности за разпространение на резултатите, популяризиране и административни разходи.

Близо 1,69 млрд. EUR (53,15 % от общия бюджет на ЕИТ) са предвидени за финансиране на определените през 2009 г. ОЗИ, които вече са в нормален ритъм на работа; 1,01 млрд. EUR (31,81 %) са предвидени за втората вълна от ОЗИ (които по това време ще са на етап създаване и развитие), а 259,75 млн. EUR (8,16 %) — за ОЗИ, които ще бъдат създадени при третата вълна.

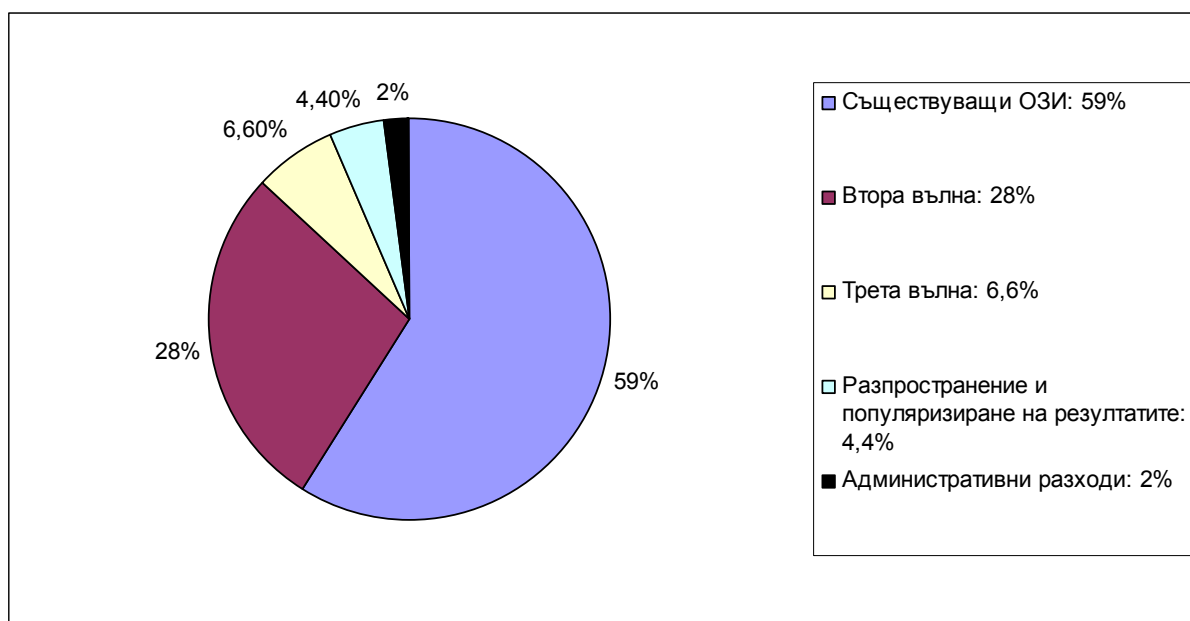
Така предвиденият за периода 2014—2020 г. бюджет на ЕИТ за ОЗИ се равнява на 2,9 млрд. EUR (93,13 % от общия бюджет на ЕИТ за периода 2014—2020 г.). Очаква се посредством силния ефект на лоста от страна на ЕИТ ОЗИ да привлекат допълнително 8,890 млрд. EUR от други публични и частни източници.

ЕИТ ще се включи също така в редица дейности за разпространение на резултатите и популяризиране, като например програмата за стипендианти на ЕИТ, която значително

ще засили въздействието от работата на института на територията на Европа. Освен това някои междусекторни услуги за подпомагане и наблюдение ще осигурят добавена стойност за дейностите на ОЗИ и ще повишат ефективността им. При изпълнението и разработването на тези дейности ЕИТ ще трябва да следва стратегия, насочена към висок коефициент на ефективност, т.е. постигането на максимално въздействие посредством либерални механизми. Близо 141,76 млн. EUR (4,4 %) от бюджета на ЕИТ са необходими за изпълнението на тези дейности.

Доколкото ЕИТ има за задача да проучва нови модели за отворен достъп до иновации и опростяване на процедурите, това следва да се отрази в подхода му към администрацията. Централният офис на ЕИТ трябва да се отличава със стройна организация, която прилага стратегически подход за използване на експертен опит винаги, когато това е необходимо, без да се създават излишно тежки и постоянни структури. Административните разходи, които включват разходите за необходимия персонал, а така също административните, инфраструктурните и оперативните разходи, с течение на времето няма да надвишават 2,4 % от бюджета на ЕИТ. Част от административните разходи се поемат от Унгария, където е разположен централният офис, чрез предоставянето на безплатно офис пространство за дейността на института до края на 2030 г., както и чрез годишно финансово участие в размер на 1,5 млн. EUR за разходи за персонал до края на 2015 г. На тази основа административните разходи следователно ще възлизат приблизително на 77 млн. EUR за периода 2014 — 2020 г.

Графика 3: Разбивка на бюджетните нужди

Точната разбивка се съдържа във финансовия отчет, приложен към предложението за изменение на регламента за EIT.

През следващата МФР EIT ще се финансира предимно чрез финансово участие от „Хоризонт 2020“, от който се очаква сума в размер на 2,8 млрд. EUR. Освен това EIT ще получи финансово участие, равняващо се на около 2,5 % от общия му бюджет, от Норвегия, Исландия и Лихтенщайн, които са държави участнички по смисъла на решение за Европейското икономическо пространство.

Информационен фиш 1: Производство с добавена стойност

1. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТО

Едно от основните предизвикателства, набелязани в Европейската програма за иновации, което трябва да бъде разгледано и в рамките на „Хоризонт 2020“, е конкурентоспособността на държавите-членки на ЕС на световния пазар. Един от секторите, в които проблемът е особено наболял, е производството.

Производството в европейските държави е подложено на голям натиск: все по-силната конкуренция от страна на други развити икономики, ниските производствени разходи в развиващите се страни и недостигът на суровини оказват натиск върху европейските производствени предприятия. Успоредно с това са налице допълнителни фактори, които налагат промяна в производствения сектор: новите пазарни нужди и обществени потребности, бързият напредък на науката и технологиите, изискванията за опазване и устойчиво развитие на околната среда.

Едно от възможните решения за справяне с тези предизвикателства е развитието на промишлен сектор с „производство с висока стойност (или с добавена стойност)“. Това понятие описва интегрирана система, включваща целия цикъл на производството, разпространението и преработването на стоки и продукти/услуги след края на жизнения им цикъл, която използва система за иновации, насочена към потребителите/клиентите. Вместо да се конкурират предимно с цените, „производителите на добавена стойност“ произвеждат стойност, като доставят иновативен продукт/услуга, прилагат отлични бизнес процеси, постигат бързо разпознаване на търговската марка и/или допринасят за устойчивото развитие на обществото⁴.

Производственият сектор е от голямо икономическо, социално и екологично значение. През 2010 г. той съставляваше 15,4 % от БВП на ЕС и осигуряваше над 33 млн. работни места⁵. Този процент нараства до 37%, ако бъдат включени производството на електроенергия, строителството и свързаните с тях бизнес услуги. В същото време с производството са свързани около 25 % от отпадъците, 23 % от емисиите на парникови газове и 26 % от емисиите на азотни оксиди (NOx) в Европа.

Като се има предвид всичко това, е повече от ясно, че общите цели в областта на производството трябва да бъдат: повишаване на конкурентоспособността на Европа на световния пазар, както и разработване на по-устойчиво развити и екологосъобразни производствени процеси.

2. ЗНАЧЕНИЕ И ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Общност на знание и иновации (ОЗИ) в областта на производството с добавена стойност ще спомогне за изпълнението на приоритетите, набелязани в „Хоризонт

⁴ Понятие, представено в доклада на Лорд Сейнсбъри „Надпреварата към върха“ (The Race to the top) — преглед на политиките на правителството на Обединеното кралство в научната сфера и в сферата на иновациите, изготвен от Лорд Сейнсбъри, 5 октомври 2007 г.

⁵ Данни от Евростат.

2020“, за усъвършенстване на производството и преработката, както и на конкретната цел на програмата — „превръщането на днешните промишлени форми на производство в междуетраслови производствени и преработвателни технологии, които изискват по-интензивно използване на знания и които са устойчиво развити и с ниски нива на въглеродни емисии, за създаването на иновативни продукти, процеси и услуги“.

Общността ще е в състояние да привлече инвестиции и дългосрочни ангажменти от страна на стопанския сектор, както и да разшири и създаде нови пазари. По-специално, би могла да ѝ бъде отредена задача да подпомага действията, набелязани в стратегическата програма за научни изследвания на Европейската технологична платформа (ЕТП) „Производство“:

- разработване на продукти и услуги с добавена стойност;
- разработване на нови бизнес модели;
- разработване на усъвършенствани производствени и технологични процеси;
- нови науки и технологии в областта на производството;
- преобразуване на съществуващи научноизследователски и образователни инфраструктури с цел подпомагане на производство от световна класа.

При подкрепата за разработване на нови продукти, услуги, бизнес модели и производствени процеси ударението трябва да бъде поставено върху устойчиво развитие, характеризиращо се с намаляване на неефективното потребление на ресурси и енергия, максимално увеличаване на положителното въздействие върху околната среда и принос за трайно положително икономическо и социално въздействие. По-конкретно, подобен подход за чисто производство предполага процеси и машини с ефективно потребление на енергия и суровини, използването на възобновяеми енергийни източници и/или прилагането на интелигентно управление на енергията, което ще доведе до значително намаляване на отпадъците и понижаване на емисиите. **Като способства за развитието и внедряването на по-устойчиво развито и конкурентоспособно производство с ефективно използване на ресурси, ОЗИ би била в състояние да доведе до промяна в поведението на промишления сектор и на потребителите и да предизвика въздействие на системно ниво.**

Общност на знанието и иновациите в областта на производството с добавена стойност би могла също така да играе много важна роля и да оказва голямо въздействие на регионално равнище: насърчаване на взаимосвързани регионални клъстери с трансфери и сътрудничество на местно равнище, развитие на квалификация в авангардни производствени технологии и разработване на високи постижения в производствените технологии — това биха могли да са основните мисии на ОЗИ на регионално ниво. **В тази връзка специално внимание би могло да се отдели на по-силно засегнати райони със западащ производствен капацитет, както и на МСП.**

Едно от основните предизвикателства за осъществяване на горепосочените цели е наличието на **висококвалифицирана работна ръка, която отговаря на нуждите като качество и количество.** Поради това общността на знание и иновации ще има изключително важна роля за промяна на образователните системи в тази област. Чрез създаването на по-тесни връзки между търсещите умения и предоставящите обучения

общността на знанието и иновациите ще насърчава съвместни следдипломни степени, следдипломни професионални обучения и производствени курсове „в реални условия“.

Изграждането на капацитет също ще бъде възлов елемент в работата на ОЗИ в областта на производството с добавена стойност. Това се отнася не само до осигуряването на висококвалифицирана работна сила, но и до възможността ОЗИ да бъде създадена като форум за взаимодействие и насърчаване на **трансдисциплинарни** умения и компетентност, най-вече за съчетаването на многобройни главни базови технологии, както бе предложено от групата на високо равнище по въпросите на главните базови технологии (ГБТ)⁶.

Общност на знанието и иновациите в тази област ще разполага с възможността да обедини различни участници и заинтересовани страни в този крайно трансдисциплинарен сектор, включително ключови предшествващи и следващи звена по веригата за създаване на стойност. Към тях спада преработвателната промишленост (напр. стомана или химикали), която е непосредствено свързана с веригата на стойността при производство с добавена стойност.

3. ПОЛЕЗНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ И ДОПЪЛВАНЕ СЪС СЪЩЕСТВУВАЩИ ИНИЦИАТИВИ

Общност на знанието и иновациите като описаната по-горе би допълвала редица други инициативи на ЕС, както и инициативи на равнището на държавите-членки и промишлените асоциации.

Освен с вече споменатата Европейската технологична платформа „Производство“ общността би могла да установи връзки и с Европейската технологична платформа за интегриране на интелигентни системи, както и със съвместната технологична инициатива за вградени компютърни системи. Публично-частното партньорство „Фабрики на бъдещето“, както и някои проекти за рамкови програми също биха били естествени партньори за сътрудничество. ОЗИ ще вземе под внимание научноизследователските приоритети и плановете за действие, набелязани в рамките на европейските технологични платформи, както и научноизследователската дейност, проведена до момента в тази област по линия на проектите на съвместната технологична инициатива, публично-частното партньорство и рамковата програма.

По подобен начин общността ще осъществява връзки и с проектите за въвеждане на пазара на екоиновациите по линия на Програмата за конкурентоспособност и иновации (ПКИ), в които е натрупан опит в областта на по-устойчиво развитото производство. Този опит ще продължи с „Хоризонт 2020“ в контекста на обществените предизвикателства и действията във връзка с климата, ресурсната ефективност и суровините. Може да се помисли и за полезни взаимодействия с пилотната програма Проверка на екологичните технологии, която има за цел да насърчава екологични технологии с висока стойност чрез независима проверка на работата им.

Общност на знанието и иновациите в областта на производството с добавена стойност би могла да служи и като свързващо звено за ползотворно взаимодействие с Европейския съвет за технологии и научни изследвания в съответствие с препоръките

⁶ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/ict/files/kets/hlg_report_final_en.pdf

на групата на високо равнище по въпросите на главните базови технологии за насърчаване на високите постижения в областта на технологичните изследвания и иновациите.

Общност на знанието и иновациите в тази област би допълвала посочените дейности, тъй като работата ѝ ще бъде съсредоточена върху трансдисциплинарните аспекти на триъгълника на знанието, като специално внимание ще се обръща на образование, възпитаващо предприемачески дух.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

За справяне с описаните по-горе предизвикателства най-подходяща би била общност на знание и иновации, която се стреми да приобщи всички заинтересовани страни в производството и която отделя специално внимание на промяна в образованието в тази област. Тя отговаря също така на критериите за избор на теми за ОЗИ, предложени в СИП:

- Общността е насочена към справяне с голямо икономическо и обществено предизвикателство, пред което е изправена Европа (да се повиши конкурентоспособността на държавите-членки на ЕС на световния пазар и да се спомогне за разработването на по-устойчиво развит и екологосъобразен производствен процес) и допринася за изпълнението на стратегията „Европа 2020“ за интелигентен и устойчив растеж.
- Задачите на ОЗИ са в съответствие с набелязаните в „Хоризонт 2020“ приоритети и се допълват с други дейности на ЕС в тази област.
- Тя е в състояние да привлече и да се опре върху стабилен промишлен сектор.
- Тя предлага възможности за различни нови продукти, услуги и бизнес модели и — най-важното — ще е добре подготвена да посрещне спешната нужда от квалифицирани лица в сектора.
- Тя прилага системен подход и поради това изисква работа на трансдисциплинарно равнище, както и разработването на нови образователни програми, които преминават отвъд границите на отделните дисциплини.
- Тя ще обедини критична маса от талантиви представители на научноизследователската, иновационната и академичната сфера по цялата верига на стойността, които иначе не биха работили заедно.
- Тя ще търси решения на европейския парадокс, тъй като ще извлече полза от солидната научноизследователска база на ЕС и ще намери иновативни подходи за изграждането на по-конкурентоспособен и устойчиво развит производствен сектор с ефективно използване на ресурси.

Информационен фиш 2: Храна за бъдещето — устойчиво развита продоволствена верига от ресурсите до потребителите

1. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТО

Продоволствената верига в световен мащаб е изправена пред сложен набор от предизвикателства.

По отношение на търсенето нарастващият брой на населението в света и растящият жизнен стандарт (особено в новите бързо развиващи се икономики) водят до търсене на по-разнообразен и качествен хранителен режим, за който се изисква допълнително производство на храни. В резултат на това Организацията на обединените нации предвижда търсенето на храни да нарасне с около 70 % до 2050 г.⁷ В същото време бързото разрастване на биоенергийния сектор засилва още повече търсенето на странични продукти, получени при производството на храни.

По отношение на предлагането глобалното изменение на климата ще засили натиска върху производството и снабдяването с храни. При това много системи за производство на храни в света не са устойчиво развити. Ако не бъдат предприети действия за промяна, световна продоволствена система ще продължи да оказва пагубно влияние върху околната среда и да застрашава световния капацитет за производство на храни в бъдеще.

Тези проблеми трябва да бъдат разгледани по-специално във връзка с потребителските нагласи и загриженост, тъй като производството зависи от потребителите и пазарите. През последните две десетилетия потреблението на храни се облъсква с все по-драстични проблеми. Потребителите търсят достъпни като цена, разнообразни, висококачествени и лесни за консумиране хранителни продукти, които отговарят на вкусовете и нуждите им. Загрижеността относно различни въпроси — от безопасността на храните и опазването на околната среда до съображения от етичен характер, като справедливите търговски практики или хуманното отношение към животните — постоянно нараства и води до все по-често настояване за политически действия от страна на групи на потребителите. На последно място, хранителните навици (включително разхищението на храна) могат да дадат силно отражение върху здравето и благосъстоянието на потребителите, както и върху първичното производство и околната среда.

„Хоризонт 2020“ обръща специално внимание на тези сложни проблеми и набелязва предизвикателствата, свързани с този отрасъл: „Предизвикателството е да се осигурят доставки на безопасни и висококачествени храни и продукти на биологична основа и да се гарантира устойчиво управление на биологичните ресурси, което допринася за развитието както на селските, така и на крайбрежните райони и за конкурентоспособността на европейската биопромишленост, като същевременно се съхранят наземните и морските екосистеми и бъде постигнато намаляване на зависимостта от изкопаеми горива, смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към тях, както и насърчаване на нулево количество отпадъци“.

⁷

Организация на ООН по прехраната и земеделието (ФАО), 2009 г. „Световното селско стопанство до 2050 г.“ (Global agriculture towards 2050) .

2. ЗНАЧЕНИЕ И ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Общност на знание и иновации (ОЗИ) в областта на устойчиво развита продоволствена верига ще спомогне за осъществяването на набелязаните в „Хоризонт 2020“ приоритети, най-вече във връзка с общественото предизвикателство „продоволствена сигурност, устойчиво земеделие и биоикономика“.

Тази тематична област е особено значима от гледна точка на икономическото и общественото въздействие. Въпросите, свързани с безопасността на храните и продоволствената сигурност, засягат почти всички отрасли на икономиката и обществото и много често изискват регулаторни действия.

Хранителната промишленост е най-големият производствен отрасъл в Европа и играе съществена роля за икономическото развитие и на други европейски отрасли. Въпреки значителната ѝ роля конкурентоспособността на европейската хранително-вкусова промишленост е поставена под въпрос. През последното десетилетие делът на Европа на световния пазар е намалял от 25 % на 21 % под конкурентния натиск на бързо развиващи се икономики като Китай, Индия и Бразилия. За да промени тази тенденция, европейската хранително-вкусова промишленост, която все по-често е неспособна да се конкурира само на базата на цените, трябва да е в състояние да добави стойност чрез създаването на по-здравословни и устойчиво развити продукти, чието производство ефективно използва ресурсите.

Необходими са действия, за да се осигури гъвкава към климата и устойчиво развита световна продоволствена система, като в същото време се задоволява нарастващото търсене на храни и се спазват ограниченията, наложени от наличните земи и намаляващите рибни запаси, защитата на природната среда и опазването на човешкото здраве.

Вниманието на ОЗИ в тази област ще се съсредоточи върху продоволствената верига. Подобно съсредоточаване на вниманието се вписва особено добре в цялостния подход на ОЗИ. То включва влагането на ресурси в самото начало на веригата (торове и др.), производството на храни, преработката, опаковането и дистрибуцията и завършва с потребителите, които могат да бъдат специален приоритет за ОЗИ (намаляване на хранителните отпадъци, здравословно хранене и др.). Целта е да се осигури по-ефикасна и ефективна организация на продоволствената верига, като същевременно се подобрят устойчивото развитие и възможностите за проследяване по всички брънки на веригата.

Справянето с проблемите по продоволствената верига с помощта на ОЗИ ще даде възможност да се преодолеят не само някои от най-големите икономически и важни за обществото предизвикателства, пред които е изправена Европа, но и да се привлекат **инвестиции и дългосрочни ангажменти от страна на стопанския сектор** — най-вече при внедряването на нови и иновативни технологии, процеси и знания, с които се цели увеличаване на устойчиво развито производство, преработка, опаковане и дистрибуция на храни, намаляване на хранителните отпадъци и насърчаване на по-здравословно хранене. Благодарение на прилагания от нея комплексен подход ОЗИ в тази област ще е в състояние да повлияе на промишлеността да се съсредоточи в по-голяма степен върху иновации, насочени към потребителите. Този подход има потенциал за създаване на нови бизнес модели и пазарни стратегии, съсредоточени върху нуждите на потребителите и тенденциите — той ще разчита на повишена

осведоменост за хранителната верига, която може да обвърже иновациите и технологичните възможности с интересите на потребителите и с това да разкрие нови стопански възможности.

ОЗИ в тази област ще бъде от голямо значение за **преодоляване на голямата разпокъсаност по цялата продоволствена верига. Тя ще обедини критична маса от изключително талантиливи представители на научноизследователската, иновационната и академичната сфера по цялото продължение на веригата.** Всички звена на веригата (първичен сектор, хранително производство, предприятия за преработка на храни, търговци на дребно, мрежи за обществено хранене и не на последно място потребителите) са неразривно свързани помежду си за планирането на бъдещи иновации. Общност на знанието и иновациите ще предостави необходимия **системен и интердисциплинарен подход** за справяне с тези проблеми.

Най-голямата добавена стойност на ОЗИ в тази област ще бъде отредената ѝ задача за **справяне със съществуващия в момента недостиг на умения и човешки ресурси.** В момента може би половината от европейските промишлени отрасли, занимаващи се с производството на храни и напитки, се сблъскват с недостиг на научни кадри и квалифициран персонал. Това е пречка за иновациите в този сектор. Чрез интегриране на образованието с другите страни на триъгълника на знанието ОЗИ ще се заеме с решаването на този проблем. В същото време общността ще предостави възможност за насърчаване на образовани и предприемчиви хора, способни да създават иновативни технологии и предприятия. Съсредоточаването върху предприемаческия дух ще бъде от голямо значение за хранителната промишленост, за която е характерен голям брой МСП.

Основните рискове за успеха на ОЗИ по тази тема са свързани най-вече с необходимите рамкови условия за създаването на иновации, които не попадат пряко в дейността на ОЗИ. За засилване на устойчивото развитие по продължение на цялата продоволствена верига може да се наложат някои промени в правилата, например с цел да се усвоят разходите за производството на храни. Ето защо е необходимо ОЗИ да осъществява връзки с провеждани в момента дейности на европейско и национално равнище в областта на иновациите и разработването на съответните политики (вж. следващия раздел).

3. ПОЛЕЗНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ И ДОПЪЛВАНЕ СЪС СЪЩЕСТВУВАЩИ ИНИЦИАТИВИ

ЕС работи активно в тази област. Създаването на ОЗИ би допринесло за справяне с набелязаното в „Хоризонт 2020“ обществено предизвикателство „продоволствена сигурност, устойчиво земеделие и биоикономика“. По-специално общността би си сътрудничила с предложеното европейско партньорство за иновации (ЕПИ) „Селскостопанска производителност и устойчивост“. Докато подобно партньорство ще постави ударението върху скъсяването на дистанцията между върховете постижения на научноизследователската дейност и практическите иновации, общност на знанието и иновациите би създала по-специално взаимно допълване при образоването на ключови действащи лица, като предприемачите и потребителите. Необходима е координация и с инициативата за съвместно планиране „Селско стопанство, продоволствена сигурност и изменение на климата“, която ще обедини научноизследователските усилия на национално равнище, за да интегрира адаптирането към изменението на климата и смекчаването на последиците от него, както и продоволствената сигурност в селското

стопанство, горското стопанство и земеползването. Европейският фонд за морско дело и рибарство ще насърчава устойчивото развитие в екологичен и обществен план на рибарството и аквакултурите, като по този начин подчертава нуждата от техническо развитие, съчетано с нови предприемачески умения в тези области в съответствие с промените в поведението на потребителите, и предоставя възможности за полезно взаимодействие. Възможна ще е координация и с наскоро лансираните инициативи за съвместно планиране „Здравословна храна за здравословен живот“ и „Обединяване на провежданите в Европа научни изследвания в областта на климата“, както и с европейските технологични платформи в сходни области (по-специално платформата „Храна за живот“) или многобройни проекти по линия на 7РП. По подобен начин общността ще осъществява връзки и с проектите по линия на Програмата за конкурентоспособност и иновации за възпроизвеждане на пазара на екологични иновации, в които храните и напитките са сред приоритетните области. Тези дейности ще продължат с „Хоризонт 2020“ във връзка с общественото предизвикателство „климат и ресурсна ефективност“.

Общност на знанието и иновациите в тази област би допълвала посочените дейности, тъй като ще наблегне върху трансдисциплинарните аспекти на триъгълника на знанието и ще обръща специално внимание на иновативни продукти и услуги, на образование, възпитаващо на предприемачески дух, както и на проблеми на потребителите.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Най-подходяща за справяне с описаните по-горе предизвикателства е общност на знанието и иновациите, съсредоточена върху продоволствена верига. Тя отговаря също така на критериите, предложени за избора на теми за ОЗИ:

- Общността е насочена към справяне с голямо икономическо и обществено предизвикателство (необходимостта от осигуряване на гъвкава и устойчиво развита продоволствена система, като в същото време се задоволява нарастващото търсене на храни при спазване на ограниченията, наложени от наличните земи, защитата на природната среда и опазването на човешкото здраве) и допринася за изпълнението на стратегията „Европа 2020“ и набелязаните в нея цели по отношение на климата и енергията, трудовата заетост, иновациите и образованието.
- Задачите на ОЗИ са в съответствие с набелязаните в „Хоризонт 2020“ приоритети и се допълват с други дейности на ЕС в хранително-вкусовата промишленост, по-специално с европейското партньорство за иновации „Селскостопанска производителност и устойчивост“.
- Тя е в състояние да привлече инвестиции и дългосрочни ангажименти от страна на предприятията и предлага възможности за различни нови продукти и услуги, най-вече при внедряването на нови и иновативни технологии, процеси и знания, с които се цели увеличаване на устойчиво развито производство, преработка, опаковане и дистрибуция на храни, намаляване на хранителните отпадъци и насърчаване на по-здравословно хранене.
- Тя създава устойчиво и системно въздействие, което се измерва с броя на обучените нови предприемачи, както и с броя на новите технологии и новите

бизнес проекти. Тя ще насърчава нови технологични разработки, както и по-ефикасни и устойчиво развити системи за производство.

- Тя има за цел да преодолее голямата разпокъсаност на цялата продоволствена верига и да насърчи възможностите за проследяване, и ще обедини критична маса от талантиливи представители на научноизследователската, иновационната и академичната сфера по цялото продължение на веригата.
- Поради това тя изисква работа на трансдисциплинарно равнище, която включва различни области на познанието, като агрономия, екология, биология, химия, хранене и социална икономика.
- Тя ще търси решения на европейския парадокс, тъй като ще намери иновативни подходи за осигуряване на по-устойчиво развита и по-ефикасна верига на доставки и за подобряване на продоволствената сигурност.

Информационен фиш 3: Иновации за здравословен начин на живот и активен живот на възрастните хора

1. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТО

Здравеопазването, демографските промени и благосъстоянието бяха определени за основни предизвикателства пред обществото, които ще бъдат разгледани в рамките на „Хоризонт 2020“. Общата цел на всяко действие в отговор на това предизвикателство трябва да бъде да се подобрява качеството на живот на европейските граждани от всички възрасти и да се поддържа икономическата устойчивост на системите на здравеопазването и социалните грижи в условията на нарастващи разходи, намаляващи човешките ресурси и очаквания от страна на гражданите да получават възможно най-добрите грижи.

Многобройните предизвикателства, свързани със здравеопазването и социалните грижи, са тясно свързани помежду си. Те обхващат както хроничните заболявания (сърдечносъдови заболявания, рак, диабет), наред с наднорменото тегло и затлъстяването, инфекциозните заболявания (ХИВ/СПИН, туберкулоза) и дегенеративните заболявания на нервната система (изострени от все по-застаряващото население), така и социалната изолация, пониженото благосъстояние, повишената зависимост на пациентите от институционални и неинституционални грижи и многократното излагане на действието на фактори на околната среда с неизвестни последици за здравето в дългосрочен план. Препятствията, с които се сблъскват внедряването, експлоатацията и разпространението на нови открития, продукти и услуги, пречат на ефективното справяне с тези предизвикателства.

В отговор на тези предизвикателства в „Хоризонт 2020“ беше набелязана целта „да се осигури по-добро здраве, качество на живот и общо благосъстояние за всички чрез осигуряването на подкрепа за научноизследователската и иновационната дейност. Тази дейност ще е съсредоточена върху поддържането и насърчаването на здравето през целия ни живот и профилактика на заболяванията; върху подобряването на нашата способност за излекуване, лечение и справяне с болестите и уврежданията; върху предоставянето на подкрепа за активен живот на възрастните хора, както и върху приноса към постигането на устойчиво развит и ефикасен сектор за предоставяне на грижи“.

2. ЗНАЧЕНИЕ И ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Създаването на общност на знание и иновации (ОЗИ) на тема „Иновации за здравословен начин на живот и активен живот на възрастните хора“ ще спомогне за осъществяването на набелязаните в „Хоризонт 2020“ приоритети във връзка с общественото предизвикателство „здравеопазване, демографски промени и благосъстояние“.

Тази тематична област е особено значима от гледна точка на обществото и на обществената политика. Въпросите, свързани със здравословния начин на живот и активния живот на възрастните хора, засягат почти всички сектори на живота и обществото и много често изискват регулаторни действия. **Секторът на здравеопазването и социалните грижи е от голямо значение и от социално-икономическа гледна точка,** тъй като е една от областите, за които се изразходват

най-много средства (публични и частни)⁸; при това той не само създава възможности за икономически и технологични иновации, но разполага и с голям потенциал за социални иновации.

Социално-икономическото значение може да бъде допълнително подчертано от факта, че Европа има солидна фармацевтична промишленост и добре развити системи на здравеопазването и социалните грижи, които осигуряват работа на милиони хора в целия ЕС. Това е и един от най-големите сектори на високотехнологичното производство в ЕС. Потенциалът за растеж в тези области е много висок, тъй като застаряването на обществото означава увеличение на съвкупното търсене на продукти и услуги, свързани с предоставянето на грижи и осигуряването на независим живот.

Засегнати са и други отрасли, например туризмът. Застаряващото население се състои до голяма степен от поколение, свикнало и все още желаещо да пътува, при това с високи изисквания за качество, поради което нараства необходимостта от достъпни услуги (транспорт, хотели, развлечения и др.). Осигуряването на по-достъпни туристически услуги може да повиши конкурентоспособността на целия сектор и да насърчи още по-голямо приобщаване на застаряващото население.

Не на последно място, **ЕС има световно призната научноизследователска дейност и образование в тази област.** В много държави на ЕС съществуват отлична инфраструктура и институции за провеждане на научноизследователска дейност, които предоставят **привлекателна база за участието на промишлеността** в планираните дейности на ЕИТ.

Предизвикателствата, свързани със здравословния начин на живот, важат за цяла Европа. Отговорите, които могат да бъдат предоставени от ОЗИ, изискват **интензивно сътрудничество между отлични мултидисциплинарни и многосекторни екипи с участници от всички страни на триъгълника на знанието** (научни изследвания, предприятия и образование). **Добавената стойност на ОЗИ ще се изразява в свързването на дейностите за иновации и висше образование с вече съществуващата отлична база за научни изследвания.** По този начин общността ще **наблегне по-специално върху учебните програми във висшето образование, развитието на нови умения** (необходими например за разработването на технологии, както и за полагането на грижи за възрастните хора), **засилването на предприемаческите аспекти** с цел да насърчи работна сила с изявен предприемачески дух в тази област, и **ще подкрепи разработването на нови продукти и услуги, като укрепи съществуващите вериги за създаване на стойност или дори създаде нови.** Примерите за потенциални продукти и услуги, които биха могли да бъдат създадени чрез ОЗИ, **надхвърлят рамките на технологичните приложения** (например приложения, които обработват, кодират, стандартизират и тълкуват данните в области като рак и сърдечносъдови заболявания, или инструменти за оценка на риска и ранно откриване) и биха могли да доведат до **социални иновации** благодарение на нови идеи, които подобряват например управлението на начина на живот и на хранене,

⁸ Разходите за здравеопазване се различават в отделните държави. Делът в БВП варира от 1,1 до 9,7 %, а делът в общите публични разходи — от 4 % до над 18 %. В секторите, свързани със здравеопазването, се наблюдава интензивна НИРД: фармацевтичната промишленост и биотехнологиите далеч изпреварват всички останали сектори (15,9 %); интензивна НИРД има и в областта на медицинското оборудване и услуги (6,8 %).

насърчават активния и независим живот в среда, съобразена с нуждите на възрастните хора, или поддържат икономически устойчиви системи за предоставяне на грижи.

Съсредоточена върху общите аспекти на европейските системи на здравеопазването и социалните грижи и върху предоставянето на подкрепа за активен живот на възрастните хора, работата на ОЗИ в тази тематична област ще включва също така засилено сътрудничество между големи и малки, по-специализирани, дружества за по-голям обмен на знания. Освен това специфичната добавена стойност, която създаването на ОЗИ би могло да осигури в тази област, би било създаването на иновативни партньорства на местно равнище, което е от особено значение в сектора на услугите.

Чрез своя комплексен подход към триъгълника на знанието, ОЗИ в областта на здравословния начин на живот и активния живот на възрастните хора следователно би се превърнала в **ключов фактор, допринасящ за справяне с „европейския парадокс“**: като добавя стойност към отличните позиции на ЕС в научно-изследователската дейност и като превръща това предимство в иновативни продукти и услуги, както и в нови бизнес възможности и пазари.

Основните рискове за успеха на ОЗИ по тази тема са свързани най-вече с необходимите, придружаващи създаването на иновации и политики, нормативни рамкови условия, които биха могли да налагат някои адаптации, с които ОЗИ не възнамеряват да се заемат пряко⁹. Ето защо е необходимо ОЗИ да осъществяват връзки с провеждани в момента дейности на европейско и национално равнище в областта на иновациите и създаването на политики по тези въпроси (вж. следващия раздел).

3. ПОЛЕЗНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ И ДОПЪЛВАНЕ СЪС СЪЩЕСТВУВАЩИ ИНИЦИАТИВИ

Въпросите на здравеопазването и активния живот на възрастните хора са предмет на широка подкрепа от страна на редица инициативи на ЕС. Подобни инициативи обхващат широк кръг области на политиката в допълнение към здравния сектор, като икономиката, сигурността и околната среда. Поради това те косвено допринасят за набелязаните в стратегия „Европа 2020“ цели, като НИРД/иновации, заетост и социално приобщаване.

ОЗИ на тема „Иновации за здравословен начин на живот и активен живот на възрастните хора“ ще осъществява тясно сътрудничество с пилотното европейско партньорство за иновации (ЕПИ) за активен живот на възрастните хора и остаряване в добро здраве. Тя ще се съобрази с конкретните действия, представени в стратегическия план за иновации на ЕПИ, и ще допринесе за постигането на набелязаните в него цели. Общността ще изиграе допълваща роля посредством образоването и обучението на ключови действащи лица, но също така посредством предоставянето на уникална структурирана мрежа от специалисти, които са добре подготвени да набелязват рамковите условия и най-добрите практики по проблеми на политиката, нормативната уредба или стандартизацията, които имат отражение върху сектора. В контекста на ЕПИ ОЗИ в тази област може да допринесе също така за инициативата за водещи

⁹ Например по отношение на достъпа на пациентите до висококачествени лекарства, който се забавя поради законодателството за пускането на пазара на нови лекарствени продукти, в което се предвижда повече време за изпитвания и сертифициране, както и за определяне на цените и на реда и условията за възстановяване.

пазари — електронно здравеопазване, чиято цел е пазарът да се стимулира за намирането на новаторски решения в областта на електронното здравеопазване чрез съсредоточаване на вниманието върху инструменти на политиката (стандартизация, системи за сертифициране и обществени поръчки).

Ще се насърчава също така координация с инициативата за съвместно планиране (ИСП) за насърчаване на научните изследвания във връзка с болестта на Алцхаймер и други дегенеративни заболявания на нервната система, както и с инициативата за съвместно планиране „По-дълъг и по-добър живот — потенциал и предизвикателства на демографските промени“. ОЗИ в тази област ще ускори и насърчи експлоатацията на отличната обществена научноизследователска дейност, обединена от посочените инициативи за съвместно планиране, като по този начин ще се справи с разпокъсаността в сферата на иновациите.

ОЗИ ще разчита също така до голяма степен и ще се възползва от най-важните резултати от научни изследвания на Съвместната технологична инициатива за иновативни лекарства, както и на многобройните научноизследователски проекти по линия на рамковата програма, които работят в същата тематична област (като например програмата за научни изследвания в областта на здравеопазването или научноизследователската дейност в областта на ИКТ във връзка със здравеопазването и застаряването), за да засили трансфера на технологии и внедряването им на пазара благодарение на отлични предприемачи. По същия начин тя ще координира дейността си с работата на съвместната програма „Интелигентна заобикаляща среда“ и на Програмата за конкурентоспособност и иновации.

В заключение ОЗИ в тази област би допълвала посочените дейности, тъй като ще наблегне върху трансдисциплинарни аспекти на триъгълника на знанието и ще обръща специално внимание на иновативни продукти и услуги, както и на образование, възпитаващо предприемачески дух.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Общност на знанието и иновациите, чиято работа е съсредоточена върху по-широкия въпрос за иновациите за здравословен начин на живот и активен живот на възрастните хора, отговаря на критериите, предложени за избор на теми за ОЗИ:

- Общността е насочена към справяне с голямо икономическо и обществено предизвикателство (здраве и благосъстояние през целия живот за всички, като същевременно се поддържат икономически устойчиви системи за предоставяне на грижи) и допринася за изпълнението на стратегията „Европа 2020“ и набелязаните в нея цели по отношение на трудовата заетост, иновациите, образованието и социалното приобщаване.
- Задачите на ОЗИ са в съответствие с набелязаните в „Хоризонт 2020“ приоритети и се допълват с други дейности на ЕС в сферата на здравеопазването и социалните грижи, по-специално с европейското партньорство за иновации (ЕПИ) за активен живот на възрастните хора и остаряване в добро здраве.
- Тя може да се опре на солидна база за научни изследвания, както и на стабилен промишлен сектор, който ще бъде привлечен от ОЗИ. Тя е в състояние да

привлече инвестиции и дългосрочни ангажименти от страна на предприятията и предлага възможности за различни нови продукти и услуги.

- Тя ще търси решения на европейския парадокс, тъй като ще се възползва от солидната научноизследователска база на ЕС и ще намери иновативни подходи за подобряване на качеството на живот на европейските граждани и за поддържане на икономическата устойчивост на системите на здравеопазването и социалните грижи.
- Тя създава устойчиво и системно въздействие, което се измерва с броя на обучените нови предприемачи, както и с броя на новите технологии и новите бизнес проекти. Тя ще насърчава нови технологични разработки, както и социалните иновации.
- Тя има за цел да преодолее голямата разпокъсаност в целия сектор на здравеопазването и социалните грижи и ще обедини критична маса от талантиливи представители на научноизследователската, иновационната и академичната сфера в целия сектор.
- Тя прилага системен подход и поради това изисква работа на трансдисциплинарно равнище, която включва различни области на познанието, като медицина, биология, психология, икономика, социология, демография и ИКТ.

Информационен фиш 4: Суровини¹⁰ — устойчиво развито проучване, добив, преработка, рециклиране и заместване

1. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТО

Съвременното общество е изцяло зависимо от достъпа до суровини. Наличието на материали на достъпни цени е от решаващо значение за ефективното функциониране на икономиката на ЕС. Тройната комбинация обаче — намаляване на изчерпаемите природни ресурси, непрекъснато растящ брой на световното население и бързо покачващо се равнище на потреблението в развиващите се страни — оказва все по-голям натиск върху запасите от суровини и природни ресурси на планетата. Тези фактори са сред изтъкваните причини за прогнозираното увеличаване на потреблението на природни ресурси през следващите десетилетия.

Както бе подчертано в пътната карта за ефективно използване на ресурсите и в „Хоризонт 2020“, трябва да се стремим да осигурим достъп до суровини и наличието на суровини, необходими за европейската икономика и за удовлетворяване на нашето благосъстояние, като същевременно изградим икономика, която използва по-ефективно ресурсите и която задоволява потребностите на непрекъснато увеличаващото се население в екологичните граници на планета с ограничени ресурси.

2. ЗНАЧЕНИЕ И ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Тази тематична област е **особено значима от гледна точка на икономическото и общественото въздействие**. Суровините са изключително важни за световната икономика и качеството на живот; повишаването на ефективното използване на ресурсите ще бъде от решаващо значение за осигуряването на растеж и работни места в Европа. То ще доведе до големи икономически възможности, ще подобри производителността, ще понижи разходите и ще засили конкурентоспособността.

ЕС действително разполага с отлична научноизследователска дейност и с различни центрове за високи постижения, но въпреки това може да се направи много повече за извличането на полза от тях в тази приоритетна област. Общност на знанието и иновациите би била особено подходящ за тази цел.

Като синхронизира работата си с други дейности на ЕС, ОЗИ в тази област следва да се **съсредоточи върху поощряването на платформа на знания и експертен опит в научното, техническото и практическото образование и научноизследователската дейност** в следните области: устойчиво развит надземен, подземен и дълбоководен добив на полезни изкопаеми, управление на материалите, технологии за рециклиране, заместване на материали и геополитическа търговия със суровини. Подобна платформа ще играе ролята на посредник и централна точка за обмен на информация за европейските центрове за високи постижения по тези свързани теми и ще управлява научноизследователска програма от стратегическо значение за промишлеността на ЕС. Поради тази причина, както и за да се постигне максимален ефект от действията и да се

¹⁰

В настоящия документ ще се използва определението с по-тесен обхват „неенергийни, неселскостопански суровини“, за да се намали евентуално припокриване с вече съществуващи ОЗИ в областта на изменението на климата и енергетиката, както и с други бъдещи приоритетни области за ОЗИ, като например хранителните продукти.

избегне всякакво дублиране с дейности на ЕС, включително тези на ЕПИ в областта на суровините, ОЗИ ще предостави необходимите допълнителни знания и умения в областта на човешкия капитал (посредством напр. обучения, образование) за иновативни пилотни действия в областта на технологиите (например демонстрационни съоръжения) за земно и морско проучване, добив и преработката, събиране и рециклиране. В същото време общността би могла да включи цели, свързани с превръщането ѝ в пионер в технологиите, чрез създаването на пилотни схеми и системи за демонстрация на иновативни процеси и решения, включващи например използването на икономически изгодни и устойчиви алтернативни материали от стратегическо значение за ЕС. Впоследствие общността ще е в състояние да доведе до **разширяване на съществуващите пазари и до създаването на нови пазари**, най-вече в областта на устойчивите добив и преработка, управлението на материали, технологиите за рециклиране и заместването на материали. Ще е необходимо да са направени оценки на въздействието и да се разработят иновативни и икономически ефективни мерки за адаптиране към климатичните промени и предотвратяване на риска за особено уязвимите местообитания, като например Арктика.

Създаването на ОЗИ в тази област ще е много важно за преодоляването на пречките, дължащи се на липсата на технологии. Техническите иновации са необходими за разработването на многобройни допълващи технологии, които биха могли да променят облика на традиционните вериги за създаване на стойност при минералите и суровините. Това е област, в която се изисква по-нататъшна работа за разработването на нови процеси, както и за бъдат оптимизирани и комерсиализирани съществуващите знания в тази област. Прилаганият от ОЗИ предприемачески подход ще бъде особено подходящ за справяне с този проблем.

Друга добавена стойност на ОЗИ в областта на суровините е **приносът на общността за преодоляване на ограничените възможности за създаване на професионални контакти, характерни за този сектор**. Действително, силно различаващото се естество на различните засегнати научноизследователски области означава, че са ограничени възможностите за срещи между изследователи от различните тематични области и за извличане на ползи от споделянето на идеи и сътрудничеството, необходими за насърчаване на икономически ефективни, нисковъглеродни и екологосъобразни решения. **Създаването на професионални контакти в рамките на ОЗИ, обединяването на заинтересовани страни от трите страни на триъгълника на знанието по продължението на цялата верига за създаване на стойност биха допринесли за преодоляването на тази слабост.** Това ще даде възможност както за засилване на трансфера на технологии, знания и ноу-хау, така и за предоставяне на изследователите, студентите и предприемачите на знанията и уменията, необходими им, за да създават новаторски решения и да ги превръщат в нови бизнес възможности.

3. ПОЛЕЗНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ И ДОПЪЛВАНЕ СЪС СЪЩЕСТВУВАЩИ ИНИЦИАТИВИ

ЕС счита тази приоритетна област за едно от големите предизвикателства. ОЗИ би допринесла за „Хоризонт 2020“, а именно за справяне с общественото предизвикателство, свързано с доставката на суровини и ресурсната ефективност. Тя би допринесла за предложената ЕПИ в областта на суровините, която ще предостави общите рамки за улесняване на синхронизирането и полезните взаимодействия между съществуващите в тази област инструменти и политики за научни изследвания и иновации, ориентирани към търсенето и предлагането. Тези рамки ще обхващат

съсредоточени върху технологиите дейности, както и определянето на рамковите условия и най-добрите практики по проблеми на политиката, нормативната уредба или стандартизацията, които дават отражение върху иновациите в даден сектор или предизвикателство. ОЗИ в тази област би изиграла допълваща роля посредством образоването на ключови действащи лица, но също така посредством предоставянето на уникална структурирана мрежа от специалисти. Тя би предоставила солидна основа за предоставянето на подкрепа на други свързани с иновациите действия, които ще бъдат проведени в рамките на ЕПИ и чийто успех зависи най-вече от човешкия капитал. Общността ще се намира също така в добра позиция за предоставянето на подкрепа на ЕПИ при определянето на рамковите условия и най-добрите практики по проблеми на политиката, нормативната уредба или стандартизацията, които дават отражение върху сектора. ОЗИ би разчитала също така до голяма степен и би се възползвала от резултатите на занимаващите се с тази тема многобройни научноизследователски проекти по Седмата рамкова програма, по-специално проектите, финансирани в рамките на темите „Нанонауки, нанотехнологии, материали и нови производствени технологии“ и „Околна среда“.

По подобен начин общността ще осъществява връзки и с проектите за въвеждане на пазара на екоиновациите по линия на Програмата за конкурентоспособност и иновации (ПКИ), в които рециклирането на материалите е сред приоритетните области. Този опит ще продължи с „Хоризонт 2020“, а именно в контекста на обществените предизвикателства, свързани с действията в областта на климата, ресурсната ефективност и устойчивото снабдяване със суровини.

ОЗИ в тази област би допълвала посочените дейности, тъй като ще наблегне върху трансдисциплинарните аспекти на триъгълника на знанието и ще обръща специално внимание на иновативни продукти и услуги, както и на образование, възпитаващо предприемачески дух.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

За справяне с описаните по-горе предизвикателства най-подходяща би била общност за знание и иновации в тази област. Тя отговаря също така на критериите за избор на теми за ОЗИ, предложени в СИП:

- Общността е насочена към голямо икономическо и обществено предизвикателство, пред което е изправена Европа (необходимостта от разработване на новаторски решения за икономически ефективно, нисковъглеродно и екологосъобразно проучване, добив, преработка и рециклиране на суровини) и допринася за изпълнението на стратегията „Европа 2020“ и набелязаните в нея цели по отношение на климата и енергията, трудовата заетост, иновациите и образованието.
- Задачите на ОЗИ са в съответствие с набелязаните в „Хоризонт 2020“ приоритети и се допълват с други дейности на ЕС в областта на суровините, по-специално с ЕПИ в областта на суровините.
- Тя е в състояние да привлече инвестиции от страна на предприятията и предлага възможности за различни нови продукти и услуги, най-вече за устойчив добив и преработка, управление на материали, технологии за рециклиране и заместване на суровини и материали.

- Тя създава устойчиво и системно въздействие, което се измерва с броя на обучените нови предприемачи, както и с броя на новите технологии и новите бизнес проекти. Тя предлага, по-специално, възможности за създаването на социална стойност, като полага усилия за постигане на набелязаната цел за устойчиво развитие през целия жизнен цикъл на продукта — по-ефективно използване на суровините и по-ефикасното им рециклиране и възстановяване.
- Тя включва силен образователен елемент, който отсъства при други инициативи, и ще обедини критична маса от талантиливи представители на сферата на научните изследвания и иновациите.
- Тя изисква работа на трансдисциплинарно равнище, която включва различни области на познанието, като геология, икономика, науките за околната среда, химия, механика и много промишлени сектори (строителство, автомобилостроене, авиационно-космическа промишленост, машиностроене и оборудване, възобновяеми енергийни източници).
- Тя ще търси решения на европейския парадокс, тъй като Европа има солидна научноизследователска база, но постига слаби резултати по отношение на иновациите в тази област. Тя предлага възможности за иновации в областта на устойчивия добив на полезни изкопаеми и управлението на материали. Заместването и рециклирането могат да насърчат по-нататъшни промени в сектора и да засилят инвестиционните дейности чрез създаването на нови продукти и услуги, както и на нови подходи по отношение на веригата за снабдяване.

Информационен фиш 5: Интелигентни и сигурни общества

1. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТО

Едно от основните предизвикателства, което трябва да бъде разгледано в рамките на „Хоризонт 2020“, е необходимостта от насърчаване на сигурни европейски общества на фона на нарастващата глобална взаимозависимост и прехода към цифрови общества.

Днешните общества са изправени пред сериозни предизвикателства по отношение на сигурността, които стават все по-мощни и сложни. Тези предизвикателства се дължат на настъпващите промени — от организираната престъпност и тероризма до трансграничната незаконна дейност, природните катаклизми и причинените от човека бедствия, които застрашават и подкопават изконните принципи на нашите общества. Освен това кибератаките и нарушенията на неприкосновеността на личния живот са заплаха за цялостното функциониране на интернет, както и за всички предлагани в мрежата услуги. В подкрепа на политиките на ЕС за справяне с тези предизвикателства, е необходимо да се предприемат действия за осигуряването на иновации в сектора на сигурността. Необходимо е да се вземат по-специално мерки за извличане на максимална полза от възможностите, които предлагат информационните и комуникационните технологии и свързаните с тях услуги, за справяне с предизвикателствата в сферата на сигурността. Целта е да се запълнят пропуските по отношение на сигурността в Европа чрез разработването и внедряването на иновативни, основани на ИКТ, решения, които са предназначени за борба с тежката и организираната престъпност (включително престъпленията в кибернетичното пространство) и тероризма, а също така за предотвратяването и смекчаването им, както и за укрепване на управлението на външните ни сухопътни и морски граници и постигането на устойчивост на природни катаклизми и причинени от човека бедствия, като горски пожари, земетресения, наводнения и урагани. Тази цел ще включва и разработването на информационни и комуникационни технологии, устройства и услуги за предотвратяване и управление на кибератаки и сринове в инфраструктурите на ИКТ, както и за възстановяване след тях, за да се повиши доверието и сигурността в интернет, както и за да се осигури защита на неприкосновеността на личния живот, самоличността и личните данни. Като приоритет, засягащ различни политики, тези цели трябва да бъдат постигнати при зачитане на етичните граници, неприкосновеността на личния живот и основните права на гражданите.

2. ЗНАЧЕНИЕ И ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Сигурността е от съществено значение при създаването на политики и от социално-икономическа гледна точка. От гледна точка на създаването на обществени политики, поддържането на подходящо ниво на сигурност в рамките на дадено общество може да се счита за основно (предварително) условие за изграждането на среда, в която отделните индивиди и дружествата са мотивирани да работят. По-специално, разширяването на единния цифров пазар зависи от доверието на потребителите в сигурността на транзакциите, в ненарушимата цялост на данните им и в защитата на неприкосновеността на техния личен живот и самоличността им. Събитията, свързани със „световния тероризъм“, както и нарастващият брой отнети човешки животи и нанесените все по-големи имуществени щети поради природни катаклизми и причинени от човека бедствия засилиха през последните години още повече значението на политиките в тази област.

Освен че буди безпокойство сред обществото, тази област е от значение и от социално-икономическа гледна точка. Според оценките световният пазар за решения в областта на сигурността (с изключение на отбраната) е възлизал на 45 млрд. евро през 2009 г. и се очаква да нарасне до над 87 млрд. евро през 2020 г. (среден растеж от над 6 % годишно)¹¹. В него работят близо 250 000 работници в цял свят, а в Европа — около 50 000. Ако се отчита броят на непряко заетите, пазарът на услуги в областта на сигурността в ЕС наброява повече от 1 700 000 частни охранители¹². Според някои изчисления, освен отражението, което дават върху размера на пазара за информационна сигурност, преките разходи, свързани с престъпленията в кибернетичното пространство, възлизат на 350 млрд. евро годишно в световен мащаб и на близо 80 млрд. евро в ЕС.

Общност на знание и иновации (ОЗИ) в областта на интелигентните и сигурни общества ще е в състояние да привлече инвестиции и дългосрочни ангажименти от страна на предприятията, както и да разшири и създаде нови пазари за своите продукти и услуги. В рамките на ОЗИ стопанският сектор би могъл да бъде привлечен от пазарните възможности за иновативни продукти и услуги в сферата на ИКТ, които допринасят, между другото, за по-интелигентни решения за предотвратяване на престъпността, по-високи стандарти за сигурност чрез електронна идентификация и удостоверяване, по-интелигентни граници, както и системи за предупреждение за по-добра защита на критичните инфраструктури. Поради факта, че технологиите за сигурност са от такова естество, че засягат различни политики, дейностите на ОЗИ ще се отразят не само на сектора на сигурността на ИКТ, но така също на целия пазар на ИКТ за производители на оборудване и устройства за достъп и за доставчици на услуги.

Общественото измерение на сигурността би могло да се засили чрез прилагания от ОЗИ комплексен подход по отношение на иновациите и способността ѝ да насърчава социални иновации. **Като се опира на солидна база за научноизследователска дейност, ОЗИ в тази област ще е в състояние да обедини представители на образователната и научноизследователската сфера, които иначе не биха работили заедно,** за да разработват нови знания, концепции, бизнес модели, подходи и стратегии за справяне с предизвикателствата, свързани със сигурността на обществата, и за насърчаване на благосъстоянието на гражданите. Целта е тези нови иновативни продукти, услуги, процеси, модели и подходи, разработени в рамките на ОЗИ, да отговорят на належащите нужди от по-сигурни европейски общества, в които гражданите се чувстват в безопасност в ежедневието си живот (включително тези, които са в по-уязвимо положение). Би могло да се обърне внимание на защитата на неприкосновеността на личния живот на хората, на защитата на децата в интернет пространството, както и на защитата срещу злоупотреби със самоличността и профилиране, като в същото време се повишава удобството на използване на интернет и делът на ползващите го.

Общественото измерение на ОЗИ в областта на сигурните общества, би могло да бъде допълнително подсилено от модела за съвместно използване на ОЗИ, благодарение на който регионалните участници работят в тясно сътрудничество, като при това съчетават компетенции и умения, придобити в различни области на специализация.

¹¹ Данни на Европейската организация за сигурност (EOS).

¹² Данни на Конфедерация на европейските дружества за услуги по сигурността (CoESS).

Основен елемент на добавената стойност на ОЗИ в областта на интелигентните и сигурни общества ще бъде приносът ѝ за **преодоляване на съществуващите в момента равнища на разпокъсаност и разделение, с които се сблъсква секторът на територията на Европа**. Благодарение на своя интегриращ характер и трансдисциплинарния си подход, общността ще създаде възможност за установяване на по-тясно сътрудничество между участниците в триъгълника на знанието (стопански сектор, научноизследователски организации и университети), отделните лица и публичните органи, които работят в различни сфери на познанието, като по този начин ще осигури по-добри връзки между технологичните, обществените, политическите и нормативните съображения и възможностите на пазара.

ОЗИ в областта на интелигентните и сигурни общества ще допринесе също така за справяне с **необходимостта от квалифицирана работна сила**. Тя ще трябва да изиграе много важна роля за промяна на образователните програми в тази област. В същото време общността ще предостави възможност за **повишаване на броя на хората, обучени с нови подходи в предприемачески дух**, способни да разработят нови иновативни технологии, услуги и бизнес проекти. Съсредоточаването върху предприемачеството ще бъде от особено значение в тази област, която разполага с потенциала да привлече за участие голям брой МСП.

Наред с целите на ОЗИ в областта на иновациите и образованието, ОЗИ може също така да допринесе индиректно за повишаване на информираността на гражданите, частния сектор и крайните потребители в институциите (гражданска защита, полиция, гранична охрана и др.), както и да повлияе на поведението им по отношение на нови иновативни решения.

ОЗИ в областта на интелигентните и сигурни общества не само разполага с потенциала да **създаде устойчиво и системно въздействие**, което се измерва с броя на обучените нови предприемачи, както и с броя на новите технологии, бизнес проекти, модели и подходи, но тя предоставя възможност и за **въздействие на световно равнище**. Предизвикателства в областта на сигурността са с глобален характер и за справяне с тях трябва да се работи в сътрудничество с трети държави.

Основните рискове за успеха на ОЗИ в тази област са свързани най-вече с липсата на необходимите за създаването на иновации рамкови условия, като например ясни нормативни изисквания, стандартизация и обществени поръчки. В някои европейски държави липсата на ясна обществена политика и стратегия в областта на сигурността беше изтъкната като фактор, който намалява яснотата по отношение на развитието на търсенето и предлагането. Друга трудност, свързана със сектора на сигурността, е определянето на неговите граници по отношение на отбраната. Въпреки че отбраната няма да е включена в рамките на ОЗИ в областта на интелигентните и сигурни общества, съществува размиване на границите между сигурност и отбрана, в смисъл на свързани помежду си технологии и системни изисквания. В заключение, предварително условие за успеха на тази ОЗИ е да привлече за участие крайните потребители и по-специално, публичните органи. Това е трудна задача, за която ще се изисква тясно сътрудничество със съответните политически инициативи на Комисията в тази област. Очаква се тези рискове да бъдат преодолені с помощта на осъществяваните от ОЗИ връзки с провеждани в момента дейности на европейско и национално равнище в областта на иновациите и създаването на политики по тези въпроси (вж. следващия раздел).

3. ПОЛЕЗНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ И ДОПЪЛВАНЕ СЪС СЪЩЕСТВУВАЩИ ИНИЦИАТИВИ

Общност на знанието и иновациите, като описаната по-горе, би допълвала редица други инициативи на ЕС в тази тематична област.

ОЗИ в областта на интелигентните и сигурни общества ще допринесе за изпълнението на набелязаните в „Хоризонт 2020“ цели. Тя ще се опира на резултатите от многобройните научноизследователски проекти по линия на рамковата програма, които се занимават с тази тема — по-специално проектите, финансирани в рамките на сигурността, доверието в ИКТ и сигурността, бъдещия интернет и социално-икономическите и хуманитарните науки. Тя ще вземе предвид съответните дейности на Съвместния изследователски център (JRC).

Общността ще съгласува дейността си и с работата на съответните агенции на ЕС, като например Frontex (гранична сигурност), Европол (борба срещу тежката международна престъпност и тероризма), ENISA (мрежова и информационна сигурност) и CEPOL (Европейски полицейски колеж).

ОЗИ в тази област би допълвала посочените дейности, тъй като ще наблегне върху трансдисциплинарните аспекти на триъгълника на знанието и ще обръща специално внимание на иновативни продукти и услуги, както и на образование, възпитаващо предприемачески дух.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

За справяне с описаните по-горе предизвикателства най-подходяща би била общност на знанието и иновациите, чиято работа се съсредоточава върху ролята на ИКТ за създаването на иновации за сигурни общества и която отделя специално внимание на промените в образованието в тази област. Тя отговаря също така на критериите за избор на теми за ОЗИ, предложени в СИП:

- **Общността е насочена към справяне с голямо икономическо и обществено предизвикателство (необходимостта от запълване на пропуските по отношение на сигурността и предотвратяване на заплахите за сигурността, като същевременно се интегрират обществените аспекти) и допринася за изпълнението на стратегията „Европа 2020“ и набелязаните в нея цели по отношение на трудовата заетост, иновациите, образованието и социалното приобщаване.**
- **Задачите на ОЗИ са в съответствие с набелязаните в „Хоризонт 2020“ приоритети и се допълват с други дейности на ЕС в тази област.**
- **Тя е в състояние да привлече инвестиции и дългосрочни ангажименти от страна на предприятията и предлага възможности за различни нови продукти и услуги.**
- **Тя създава устойчиво и системно въздействие, което се измерва с броя на обучените нови предприемачи, както и с броя на новите технологии и новите бизнес проекти. Тя ще насърчава нови технологични разработки и социалните иновации.**

- Тя ще разполага със солидна база за научноизследователска дейност и ще обедини представители на академичната и научноизследователската сфера, които иначе не биха работили заедно, за да разработят нови знания, концепции, бизнес модели, подходи и стратегии за справяне с предизвикателствата, свързани със сигурността на обществата.
- Тя допринася за преодоляване на съществуващата в момента разпокъсаност и разделение, с които се сблъсква секторът на територията на Европа.
- Тя прилага системен подход и поради това изисква работа на трансдисциплинарно равнище, която включва различни области на познанието, като ИКТ, социално-икономически и хуманитарни науки, гражданска защита, здравеопазване, транспорт и енергетика.

Информационен фиш 6: Градска мобилност

1. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТО

Темата за интелигентен, екологосъобразен и интегриран транспорт бе определена като едно от основните обществени предизвикателства, на които ще се търси отговор в рамките на „Хоризонт 2020“. В Бялата книга за транспорта за 2011 г. също се подчертава колко е важно предприемането на действия в тази област през следващото десетилетие. Градската мобилност е задача, която се свързва със сериозни предизвикателства. Тя засяга редица теми, като транспорт (в т.ч. нови понятия във връзка с мобилността; организация на транспорта; логистика; безопасност и сигурност на транспортните системи), екологични въпроси (намаляване на емисиите на парникови газове, замърсяване на въздуха и шум), градоустройство (нови концепции за доближаване на местоработата до местоживеенето), и оказва значимо икономическо и социално въздействие (създаване на нови предприятия, заетост, социално приобщаване, стратегии в областта на жилищното настаняване и географското положение). Основната цел е да се подобри качеството на живот на европейските граждани, все по-голям брой от които живеят в големи градски агломерации, в които се формира основният дял от европейския икономически продукт¹³.

Устойчива градска мобилност може да бъде постигната единствено ако се осъществи истински пробив в областта на иновациите, който да доведе до по-екологосъобразни, по-приобщаващи, по-безопасни и по-интелигентни решения. Неуспехът да се постигне това ще доведе до високи социални, екологични и стопански разходи в дългосрочен план. Същевременно новите иновационни концепции за мобилност — по-специално в случаите, когато е наложителна замяната на личните превозни средства с обществени и колективни превозни средства — следва да бъдат възприети от гражданите. Предизвикването на поведенчески промени, без това да бъде в ущърб на качеството на живот и на разходите за живот в градските райони, ще бъде едно от водещите предизвикателства в тази област.

2. ЗНАЧЕНИЕ И ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Основната цел на общност на знание и иновации (ОЗИ) по отношение на градската мобилност ще бъде да осигури по-екологосъобразна, по-приобщаваща, по-безопасна и по-интелигентна система за градска мобилност.

Както бе очертано по-горе, темата е **особено значима от гледна точка на обществото и обществената политика**. Тя е изключително важна и от социално-икономическа гледна точка, тъй като засяга икономически сектори с голямо значение за БВП и за трудовата заетост, като автомобилостроенето или строителството. Градската мобилност освен това е свързана със стратегиите за опазване на околната среда и представлява неразделна част от политиките в областта на социалното приобщаване, географското положение, жилищното настаняване и оформлението на градската среда.

¹³

Повече от 70 % от европейците живеят в градски зони, които съставляват над 25 % от територията на ЕС. Около 85 % от БВП на ЕС се произвежда в градовете. Очаква се делът на урбанизацията в Европа да нарасне на около 83 % до 2050 г.

ОЗИ в областта на градската мобилност едновременно **съответства на приоритетите, определени по „Хоризонт 2020“, и на целите на стратегията „Европа 2020“** за постигане на по-интелигентно, по-устойчиво, нисковъглеродно и приобщаващо градско развитие. ОЗИ в тази тематична област би могла да допринесе за всяка от целите на стратегията „Европа 2020“, например чрез насърчаването на решения, съобразени с изискванията за опазване на околната среда, интелигентни ИКТ системи за управление на трафика и предоставяне на по-ефикасни и достъпни транспортни услуги.

Тъй като градската мобилност по същество има характер на система, **ОЗИ в тази област би могла да предложи много възможности за иновации по веригата на иновациите**, като например разработването на мултимодални транспортни системи, както и по-интелигентни и по-трайни транспортни решения.

ОЗИ в областта на градската мобилност **би могла да се опре на солидна технологична и промишлена база и да предложи потенциал за нови продукти и услуги**¹⁴, по-специално в сферата на устойчивото планиране и екоиндустриите.

Освен това разработването на иновативни модели за градска мобилност ще може да извлече реални ползи от силното политическо внимание и подкрепа, с които се ползва този тематичен приоритет. Наред с това тези иновативни градски модели могат да окажат **въздействие в световен мащаб**, ако намерят практическо приложение и при бурно разрастващите се градски агломерации в други части на света, особено в Африка, Азия и Латинска Америка.

ОЗИ в тази област ще постави градската мобилност и планирането на градския транспорт в по-широкия контекст на устойчивото градско планиране и устройство в местен и регионален мащаб. Поради тази причина ОЗИ ще имат **предимството да работят в мултидисциплинарна и междусекторна област и да допринесат за преодоляване на сегашните равнища на организационна раздробеност в сектора**. Тя би създала възможност за установяване на по-тясно сътрудничество между органите на публичната власт (предимно на местно и регионално равнище), местните сдружения и частния сектор (като например проектантите и строителни предприемачи), научноизследователските институти и университетите (интегриране на триъгълника на знанието). Обединяването на усилията на партньори от световна класа в нови конфигурации ще даде възможност на ОЗИ в областта на градската мобилност да оптимизират наличните ресурси и да се възползват от новите бизнес възможности, които се създават чрез тези нови вериги за създаване на стойност.

Вниманието на ОЗИ в областта на градската мобилност ще се съсредоточи върху онези дейности на иновационния триъгълник, които могат да ползват допълнителна подкрепа от страна на ЕС, оказвана по-конкретно чрез ЕИТ. **В действителност най-голямата добавена стойност на евентуална ОЗИ в тази област ще дойде от нейната роля за интегрирането на трите страни на триъгълника на знанието и за цялостна промяна в механизмите на сътрудничество между различните участници в иновационния процес**. По същия начин вниманието, което ОЗИ ще отделя на **ролята на човешкия фактор в иновациите**, отреждайки на студентите, изследователите и

¹⁴ Някои примери за нови потенциални пазари: нови услуги за пътниците, поддръжка и управление на движението на превозните средства и задръстванията по пътищата; нови приложения за превозните средства; видеокомуникационни услуги в подкрепа на комуникацията и с цел избягване на пътуването (JRC 65426 EN).

предприемачите централно място в усилията на ОЗИ, ще бъде от съществено значение, за да може да се отговори на описаните по-горе предизвикателства. Ето защо сериозно внимание ще бъде обърнато на образованието/обучението, предприемачеството и внедряването на резултатите, например чрез развитие на уменията и познанията на специалистите в областта на градския транспорт от местната и регионалната администрация (обучение през целия живот/програми за обмен на персонал/професионално обучение), чрез предлагане на специални университетски програми в областта на градската мобилност (летни училища/схеми за обмен), чрез подкрепа за успешното внедряване на новаторски транспортни концепции на пазара (подкрепа за свързани и новосъздадени предприятия от университетите и изследователските институции и др.). Освен това **в рамките на ОЗИ, работеща основно по тази тема, би могла да се доразвие и затвърди концепцията за съвместно ползване, тъй като тази тематична област очевидно се отличава със силно изразено местно и регионално измерение.**

3. ПОЛЕЗНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ И ВЗАИМНО ДОПЪЛВАНЕ СЪС СЪЩЕСТВУВАЩИ ИНИЦИАТИВИ

Въпросите, свързани с мобилността, се ползват със силна подкрепа от страна на редица инициативи на ЕС, който активно работи в тази област.

Връзки с други дейности на ЕС съществуват и се предвижда да бъдат активизирани. ОЗИ в областта на градската мобилност ще вземе предвид дейностите, провеждани в рамките на плана за действие за градска мобилност и плана за действие относно интелигентна система за транспорт.

По-специално тя ще работи в сътрудничество с планираните европейски инициативи по темата за интелигентните градове и общности, която застъпва въпросите на енергийната ефективност, ИКТ и градския транспорт. ОЗИ по-специално ще осигури взаимно допълване по отношение на образованието на ключови участници, както и чрез структурирана мрежа от специалисти, добре подготвени да набелязват рамковите условия и най-добрите практики по проблеми на политиката и нормативната уредба, които имат отражение върху сектора.

Необходима е координация и с инициативата за съвместно планиране „Европа на градовете“, която ще обедини националните научноизследователски усилия за превръщане на градските зони в центрове за иновации и технологии, реализиране на екологосъобразни и интелигентни вътрешно- и междуградски транспортни логистични системи, намаляване на екологичния отпечатък и повишаване на неутралността на климата. ОЗИ в тази област ще ускори и улесни усвояването на върховите резултати от финансираната от публичния сектор научноизследователска дейност, обединена от тези ИСП, като по този начин ще се реши проблемът с раздробеността в сферата на иновациите.

Инициативата CIVITAS, която подпомага демонстрационни и изследователски проекти за внедряване на иновационни мерки в областта на чистия градски транспорт, и Европейската промишлена инициатива за интелигентни градове и общности, чиято цел е да направи производството и използването на енергия в градовете по-устойчиво и по-ефикасно, също съвсем естествено ще се впишат в сътрудничество с ОЗИ в областта на градската мобилност.

ОЗИ в тази област би могла също така да създаде връзки с европейските технологични платформи (ЕТП) в областта на транспорта и енергетиката, с публично-частното партньорство (ПЧП) за европейски „зелени“ автомобили и многобройните проекти в тази област, изпълнявани по линия на рамковата програма (РП). ОЗИ ще вземе под внимание научноизследователските приоритети и планове за действие, определени в рамките на европейските технологични платформи, и научноизследователската работа, извършена досега от публично-частните партньорства и проектите от рамковата програма, с цел подобряване и ускоряване на внедряването и използването на резултатите от тези научни изследвания.

Взаимно допълване ще се търси също по отношение на Европейския алианс на мобилните услуги и мобилността. Съфинансиран по Програмата за конкурентоспособност и иновации, Европейският алианс на мобилните услуги и мобилността има за цел да обедини усилията на отговорните фактори на регионално и национално равнище в подкрепа на иновационните решения в областта на мобилните услуги и мобилността с оглед предоставяне на повече и по-добра подкрепа за иновативните МСП в тези сектори.

Дейността ѝ ще бъде координирана също с програмата „Интелигентна енергия — Европа“, проектите за първо пускане на пазара за екоиновации и услугите, основани на ИКТ, както и пилотните проекти за интелигентна градска мобилност по Програмата за конкурентоспособност и иновации (ПКИ).

ОЗИ в тази област би допълвала посочените дейности, тъй като **ще се съсредоточи върху интердисциплинарни аспекти на триъгълника на знанието и ще обръща специално внимание на иновативните продукти и услуги, както и на образованието, възпитаващо в предприемачески дух.**

ОЗИ, чиято работа е съсредоточена върху градската мобилност, ще бъде **своеобразно допълнение и към някои конкретни дейности, които вече се осъществяват в рамките на съществуващите ОЗИ, а именно** дейностите на ОЗИ *Climate* — по темата за преход към устойчиви градове с ниско съдържание на въглерод в атмосферния въздух, и на ОЗИ *EIT ICT* — в приоритетните области на интелигентните транспортни системи и цифровизираните градове на бъдещето. ОЗИ в областта на градската мобилност ще вземе предвид извършената работа в рамките на тези ОЗИ и ще я постави в по-широкия контекст на по-екологична, по-приобщаваща, по-безопасна и по-интелигентна система за градска мобилност.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

За справяне с описаните по-горе предизвикателства най-подходяща би била общност на знание и иновации, чиято работа е съсредоточена върху градската мобилност. Тя отговаря също така на предложените критерии за избор на теми за ОЗИ:

- Общността е насочена към справяне с голямо икономическо и обществено предизвикателство (изграждане на европейска транспортна система, отличаваща се с ефективно използване на ресурсите, безопасност и неизменно работеща в полза на гражданите, икономиката и обществото) и допринася за изпълнението на стратегията „Европа 2020“ и набелязаните в нея цели по отношение на климата и енергетиката, трудовата заетост, иновациите и образованието.

- Задачите на ОЗИ са в съответствие с набелязаните в „Хоризонт 2020“ приоритети и се допълват с други дейности на ЕС в областта на транспорта, околната среда и енергетиката.
- Чрез развиване на предприемаческото мислене тя обединява възникващите нови технологии с нови вериги за създаване на стойност и подкрепя превръщането на резултатите от академичните изследвания в продукти и услуги.
- По този начин тя ще допринесе за излизане от ситуацията, в която в момента се намира Европа, тъй като тя ще оползотвори огромния капацитет на изследователската база на ЕС и ще открие нови, иновативни подходи, с цел осигуряване на по-екологосъобразна, по-приобщаваща, по-безопасна и по-интелигентна система за градска мобилност.
- Тя ще обедини критична маса от талантиви представители на научноизследователската, иновационната и академичната сфера, които иначе не биха работили заедно.
- Тя възприема междусекторен подход и по този начин свързва различните равнища на отговорност — от частноправните субекти до публичната администрация, особено на местно ниво, включително отговорността на отделния гражданин.
- Тя изисква работа на трансдисциплинарно равнище между различни области на познанието, както и разработване на нови образователни програми, които преминават отвъд границите на отделните дисциплини.